

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Пре редовне повишице пензија од
1. јануара 2024, корисници пензија и привремених
наклада 30. новембра добиће и једнократну новчану
помоћ у износу од 20.000 динара

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017
по цени локалног позива

011/3060-680
за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

ИСПУЊЕНА ОБЕЋАЊА ПЕНЗИОНЕРИМА

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Реља Огњеновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић
Париска бр. 9,
11000 Београд,
011/2030-742
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743
факс: 2638-201

РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈВОДИНУ:

Мирослав Мектеровић
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@pio.rs

ШТАМПА:

Штампарија
ЈП „Службени гласник“
Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Најважнији ресурс

Шиrom света живот у руралним подручјима остао је један од најзначајнијих извора неједнакости за жене. Жене на селу чине једну четвртину светске популације у којој су скоро невидљиве у економским и финансијским токовима, у процесу доношења одлука које их се тичу, носе непропорционалан терет неплаћеног рада у домаћинству и под високим су ризиком да доживе неки облик родно заснованог насиља. Жене на селу чине једну од четири особе на планети и у просеку скоро половину пољопривредне радне снаге у земљама у развоју, па ипак су погођене сиромаштвом и искљученошћу и прошле су лошије од мушкараца на селу и жена у граду по скоро сваком показатељу развоја за који су подаци били доступни, укључујући писменост, образовање, здравље, имовину.

Поређење резултата пољопривредних пописа на глобалном нивоу показује да је, због низа законских и културних ограничења у наслеђивању и власништву, мање од 15 одсто жена земљопоседника у свету, у северној Африци и Азији пет одсто или ни толико. Према подацима Уједињених нација, 64 процента жена које раде у пољопривреди има ниске приходе (према нивоу прихода округа), а само два одсто високе. У земљама са ниским приходима два одсто жена на селу заврши средњу школу и два пута је вероватније да ће се девојка са села удати пре пунолетства него што је то случај са девојкама у граду. Истовремено, за 38 одсто је мања вероватноћа да ће сеоска жена родити уз помоћ квалификованог здравственог радника, што је добро познат узрок смрти мајке који се може спречити. Више сеоских жена доживљава насиље у породици а ипак мање њих тражи помоћ, каже студија Светске здравствене организације.

Изазови за достојанствен живот и рад су различити и постоје и у сеоским и градским срединама, али се жене у руралним подручјима суочавају са додатним препрекама за приступ пристојном раду и животу. Уместо достојанственог и плаћеног рада, оне су најактивније у неформалној руралној економији која функционише ван стандарда и несразмерно (својој бројности) су погођене вишеструким сиромаштвом. Према глобалним проценама, 60 одсто хронично гладних на свету чине жене и девојке, што је само

један од показатеља да је родна неједнакост главни узрок глади и немаштине.

Сви ови невесели подаци односе се на садашње време, на 21. век. Положај жена на селу није се побољшао сразмерно са другим стварима које су се поправиле у друштву, већ је са напуштањем и недовољним улагањима у рурална подручја постао још комплекснији и тежи.

Јасно је да постижање родне равноправности и оснаживање жена није само ствар правичности, већ и кључни састојак у борби против сиромаштва и глади. Установљењем Међународног дана жена са села (15. октобар) Генерална скупштина УН желела је да скрене пажњу на суштинску улогу коју жене и девојке на селу имају у глобалном систему исхране. Њихов рад, плаћен или не, храни не само властите породице, него читаве заједнице и свет.

Иако се, и у Србији, најчешће воде као помажући чланови домаћинства, није потребно доказивати да жене које живе на селу могу да буду продуктивне и предузимљиве као и њихове мушке колеге, али су мање у могућности да приступе земљишту, кредитима и пољопривредним фондовима, тржиштима, те да добијају ниже цене за своје производе. Значајан број њих нема ни здравствено осигурање.

Са становишта дрштвене покретљивости, у великом броју случајева оне остају на истом положају као и родитељи, јер често и не показују интерес да се запосле изван газдинства, као ни спремност да се упусте у предузетништво. Пракса Повереника за заштиту равноправности већ годинама показује да су жене једна од најдискриминисанијих друштвених група иако је Република Србија ратификовала све важне међународне уговоре којима се гарантују права жена и девојчица у руралним областима и усвојила велики број закона којима се уводи родна једнакост или родна перспектива у свим областима које су од значаја за остварење њихових права.

Због тога је овде још много жена којима треба нада и самопоуздање да крену пут осамостаљења, а највише од свега им треба конкретна помоћ. Односно, како је то срочила девојка из села Станишић: Дивни су сајмови женског стваралаштва на које радо износимо штрикер и зимницу, али у мемо ми и више од тога.

М. Јовановић

У НОВЕМБРУ ИСПЛАТА УВЕЋАНИХ ПЕНЗИЈА И ЈЕДНОКРАТНЕ ПОМОЋИ

Испуњена обећања пензионерима

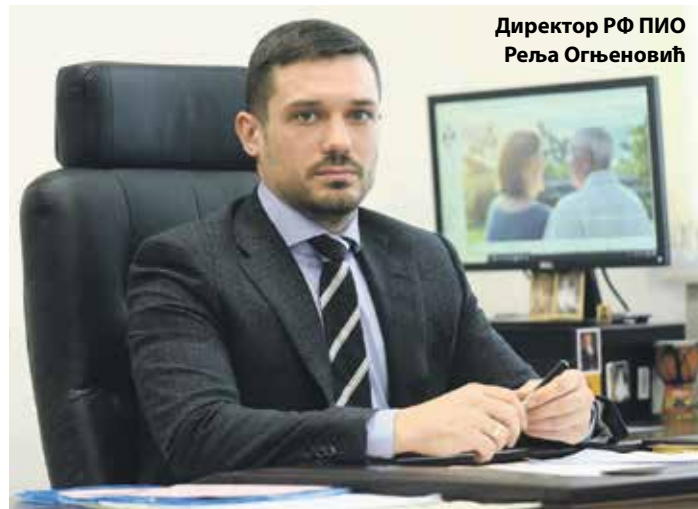
Међународни дан старијих особа, 1. октобар, обележен је на најбољи могући начин за пензионере – ванредним повећањем пензија и почетком примене пензионерских картица нове генерације. Крајем месеца кориснике пензија очекује и најављена новчана помоћ од 20.000 динара.

– Оно што смо пензионерима обећали, то и испуњавамо. Другог новембра, најпре за кориснике из категорије самосталних делатности, почиње исплата октобарских пензија ванредно усклађених за 5,5 одсто. Укључујући редовна и ванредна повећања за протекле две године и повишицу од 14,8 процената, према швајцарској формули плус, која пензионере очекује од 1. јануара 2024, укупно кумулативно повећање пензија у Србији биће више од 56 процената. Ребалансом

Финансијског плана Фонда ПИО за 2023. обезбедили смо исплату једнократне новчане помоћи у износу од 20.000 динара, која ће корисницима пензија и привремених накнада бити исплаћена 30. новембра. Овим конкретним потезима показујемо да водимо рачуна о животном стандарду наших најстаријих суграђана – наводи директор Републичког фонда ПИО, Реља Огњеновић.

Средства за ванредно усклађивање пензија од 1. октобра обезбеђена су из више остварених доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, а након овог увећања процењена просечна пензија за октобар 2023. износи око 39.890 динара.

– Већ од Нове године просечна пензија у Србији биће око 45.800 динара, односно око 390 евра. Са тим повећањем идемо ка реалном испуњењу плана за 2025. године просечна пензи-

Директор РФ ПИО
Реља Огњеновић

ја буде између 430 и 450 евра. Да подсетим да је 2012. године износ просечне пензије био свега 204 евра. Најнижи износ пензије за јануар 2024. за категорије запослених и самосталних делатности биће скоро 25.000 динара, док ће, рецимо, кориснику који је у септембру примио 60.000 динара, јануарска пензија износити око 72.600 динара. Никада се пензије нису повећавале тако брзо и знатно изнад нивоа инфла-

ције. Али то је прави начин да се нашим старијима одужимо за све што су урадили за ову државу, да им захвалимо на подршци и на томе што су поднели највећи терет економских мера Републике Србије које смо морали да уведемо, и изнели све то како би сада имали веће пензије и како би земља ишла напред бољим економским путем – истакао је Реља Огњеновић.

М. Јовановић

НОВИ ПАРТНЕР НА ПРОЈЕКТУ ПЕНЗИОНЕРСКА КАРТИЦА

Фонд и „Србија воз” потписали споразум

У Дирекцији Републичког фонда ПИО 27. октобра потписан је споразум о сарадњи између Фонда ПИО и Акционарског друштва за железнички превоз путника „Србија воз”. Споразум су потписали директор Фонда Реља Огњеновић и в. д. генералног директора „Србија воза” Иван Булајић.

Потписивањем овог споразума корисници Пензионерске картице моћи ће да остваре 30 одсто попушта приликом коришћења услуга „Србија воза”.

– Ово је за нас велики дан јер смо овим споразумом дали озбиљно повољније услове за велики сегмент наших путника – онима о којима водимо рачуна, а то су пензионери. Овај попуст од 30 одсто, који ће пензионери моћи да искористе кроз свој програм Пензионерске картице, представља шансу за њих да своје дане проведу у обиласку наше земље и уживају у нашим возовима и услугама које пружамо – рекао је Иван Булајић.

Директор Фонда ПИО Реља Огњеновић
и в. д. генералног директора
„Србија воза” Иван Булајић

Директор Фонда ПИО Реља Огњеновић је изразио велику захвалност директору „Србија воза”, који је препознао значај Пен-

зионерске картице и обезбедио велики попуст за кориснике.

– Ово је само још један од доказа како држава брине о пензионерима, поред константног повећања пензија које се сада дешава већ два пута годишње, и помоћи коју ћемо исплатити крајем новембра или почетком децембра од 20.000 динара – изјавио је директор Фонда.

Он је истакао да се за Пензионерску картицу до сада пријавило милион пензионера и најавио велике попусте за кориснике картице и у наредном периоду.

Потписани споразум корисницима Пензионерске картице омогућиће попуст од 30 одсто за куповину појединачних возних карата на благајнама и картоматима „Србија воза”, попуст од 35 одсто за куповину појединачних возних карата путем интернета, као и могућност куповине општих претплатних карата на благајнама „Србија воза” без поседовања СРБ ПЛУС легитимације. **В. К. С.**

ДВАДЕСЕТО САВЕТОВАЊЕ ЛЕКАРА ВЕШТАКА РФ ПИО

Јубилеј унапређивања стручне праксе

У Куршумлијској Бањи, од 26. до 29. септембра, одржано је јубиларно 20. Саветовање лекара вештака Републичког фонда ПИО. Четири дана саветовања била су испуњена различитим темама из области ендокринологије, кардиологије, ортопедије, психијатрије, ургентне медицине, неурологије, ОРЛ, реуматологије, о којима су говорили професори и еминентни стручњаци из наведених области, са наших универзитета и клиника.

Према речима др Љиљане Митровић, директорке Сектора за медицинско вештачење РФ ПИО, саветовања лекара вештака одржавају се од 2003. године и имају изузетан значај за лекаре Фонда у циљу одржавања континуитета у стручном усавршавању.

– Посао лекара вештака је изузетно деликатан и одговоран, а ова саветовања нам пружају могућност да од еминентних лекара и универзитетских професора добијемо најновија сазнања и искуства

Директор Фонда Реља Огњеновић и директорка Сектора за медицинско вештачење др Љиљана Митровић

из лекарске праксе, која ћемо потом примењивати у поступцима вештачења, на истовестан начин, уједињених критеријума. Овогодишње саветовање је тематски било посвећено

медицинском вештачењу радне способности и телесних оштећења, с обзиром на то да су у августу ступиле на снагу допуне Правилника о утврђивању телесних оштећења,

и да су донети критеријуми о примени овог правилника у даљем вештачењу. Ове допуне су веома значајне, имајући у виду да утврђивање висине телесног оштећења представља основ за остваривање других права. Захвални смо директору Фонда ПИО, Рељи Огњеновићу, што препознаје значај и одговорност посла који обављају лекари вештаци и што нам пружа подршку у раду и континуираном стручном усавршавању – навела је др Љиљана Митровић.

Последњег дана саветовања колегама се обратио директор Фонда ПИО Реља Огњеновић.

– Пре свега, хоћу да кажем да сам ја дете из породице лекара, мени је мајка лекар и супруга лекар, и јасно ми је колико сте труда и рада уложили да бисте заслужили звање које сада имате – много одрицања, много учења. Обавезама које сте прихватили радом у Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање показали сте и степен одговорности више

у односу на ваше колеге. Хвала вам на томе и на професионализму који показујете у раду да би пословни процеси из вашег домена у Фонду ПИО функционисали – рекао је Реља Огњеновић.

Он је подсетио на заједничку „битку“ у Фонду с пандемијом ковида, и како се након тога ушло у нове победе, за бољи материјални статус лекара и за боље услове рада.

– Надам се да ћемо и у наредном периоду поставити нове циљеве, за које ћемо се заједничким снагама изборити, и да ћемо имати још боље резултате – закључио је директор Фонда ПИО.

Весна Кадих Станковић

Допуњен Правилник о утврђивању телесних оштећења

На иницијативу Савеза глувих и наглувих Србије, Националне организације особа оболелих од ахондроплазије и Националне организације за ретке болести Србије, предложене су допуне Правилника о утврђивању телесних оштећења у циљу побољшања друштвеног статуса особа са инвалидитетом, као и остваривања појединих субвенција које им до сада нису биле доступне.

– Сектор за медицинско вештачење је, у име Републичког фонда ПИО, предложио измене и допуне Правилника о утврђивању телесних оштећења, након низа састанака радне групе при надлежном министарству, уважавајући стручна мишљења Републичке комисије за оториноларингологију, као и стручњака за генетику и ретке болести. Истовремено је, на бази досадашње праксе, предложено да се у Правилник додају и запаљенске реуматске болести и малигне болести – наводи др Милан Авакумовић, заменик директора Сектора за медицинско вештачење РФ ПИО.

Предложене допуне су усвојене и Правилник о допунама Правилника о утврђивању телесних оштећења ступио је на снагу 5. августа 2023. године.

– Правилник је примарно направљен за потребе Републичког фонда ПИО, у циљу остваривања права на новчану накнаду за телесна оштећења чији је узрок повреда на раду или професионална болест, као и за рачунање стажа осигурања са увећаним трајањем. Међутим, временом су се други закони, као што је Закон о социјалној заштити који уређује право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, и Царински закон који прописује увоз аутомобила без царине и повраћај ПДВ-а, као и поједине установе и јавна предузећа које дају субвенције особама са инвалидитетом у вези са регистрацијом возила, путаринама, паркинг картама, неким комуналним услугама, „позвали“ на овај Правилник, чиме је значајно проширен круг његових корисника и измењена његова основна намена – наводи др Милан Авакумовић.

Премијерка информисана о Пензионерској картици

Како би корисници пензија могли лакше да се, уколико већ нису, пријаве за Пензионерску картицу, самостално рукују апликацијом, онлајн прате новости везане за попусте и погодности, Републички фонд ПИО се, на позив председнице Владе Републике Србије Ане Брнабић, прикључио пројекту Дигитална експедиција.

Прво учешће Фонд је имао 30. септембра у Обреновцу, на шестој по реду станици каравана Дигитална експедиција. Председницу Владе су детаљно упознали са појединостима у вези са Пензионерском картицом директор Сектора за остварива-

ње права из ПИО, Владимир Станковић, и Јована Стефановић из Испоставе Обреновац Филијале за град Београд.

На штанду у Барајеву, 6. и 7. октобра, грађанима су на располагању били и помоћник директора Фонда Драгана Калиновић, директор Сектора за остваривање права из ПИО, Владимир Станковић, и директорка Сектора за односе с јавношћу, Јелица Тимотијевић, а на осмој станици дигиталног каравана, 12. и 13. октобра у Гроцкој, са грађанима су разговарали др Александар Милошевић, заменик директора Фонда, и Драгана Калиновић, помоћник директора Фонда.

Премијерка Ана Брнабић у разговору са Владимиром Станковићем, директором Сектора за остваривање права из ПИО

Свим догађајима су присуствовали и министри информисања и телекомуникација и државне управе и локалне самоуправе, Михаило Јовановић и Александар Мартиновић.

М. С. М.

ИЗ СТАТИСТИКЕ РЕПУБЛИЧКОГ ФОНДА ПИО

Пензију користимо све дуже

На сајту Републичког фонда ПИО (www.pio.rs) већ годинама се објављује Статистички годишњи билтен, у коме су обухваћени подаци од 2008. године, тачније од момента када су три пензијска фонда – РФ ПИО запослених, РФ ПИО самосталних делатности и РФ ПИО пољопривредника, на дан 1. јануара 2008. године, постали један фонд – Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање.

Гледајући кроз статистички објектив Фонда ПИО деценију и по уназад, направили смо нека поређења по питању дужине стажа корисника пензије, њихове старости, година коришћења свог стеченог права... Званична статистика Фонда каже да је просечан стаж свих корисника старосне пензије у 2008. износио 33 године у случају мушкарца, а 27 година у случају жена, док су 2022. године у просеку сви мушкарци корисници старосне пензије имали једну годину стажа више у односу на 2008, односно 34 године, док је стаж жена старосних пензионерки у 2022. био дуг 30 година, тј. радиле су у просеку три године дуже од оних које су се пензионисале 2008. године.

Када је реч о просечном броју година коришћења старосне пензије корисника којима је

престало право због смрти, статистички подаци Фонда за 2008. говоре да су мушкарци старосну пензију у просеку користили 15 година, а према подацима за 2022. годину – 17 година, дакле две године дуже. У случају жена старосних пензионерки мало је другачија ситуација: оне су према подацима за 2008. годину старосну пензију у просеку користиле 16 година, а према статистици за 2022, користиле су је чак пет година дуже, односно укупно 21 годину. Дакле, у просеку, без обзира на пол, старосна пензија се према подацима за прошлу годину користила 19 година, док се по подацима за 2008. годину користила 15,5 година.

У складу са претходним подацима, статистика показује и померање границе у случају навршених година живота корисника старосне пензије којима је престало право због смрти, те су тако и жене и мушкарци према подацима за 2008. годину старосну пензију у просеку користили до своје 75. године, док су према статистичким показатељима за 2022, мушкарци користили старосну пензију до 78, а жене до 79. године живота.

И увидом у податке о корисницима старосне пензије из различитих категорија осигураника

могу се уочити одређене разлике. Тако рецимо корисници старосне пензије из категорије запослених имају највише година стажа: према подацима за 2022. годину, мушкарци су у просеку имали 36 година стажа, а жене 32, док су најмање стажа осигурања имали старосни пензионери из категорије пољопривредних осигураника – мушкарци просечно 22, а жене 18 година стажа. Корисници старосне пензије, мушкарци, из категорије самосталних делатности у просеку су радили 33 а жене 29 година.

С друге стране, међу корисницима старосне пензије, бар по статистичким подацима Фонда, најдуговечнији су пољопривредници који су, према подацима за претходну годину, пензију примали у просеку 17 година – мушкарци, односно 23 године – жене, а и мушкарци и жене пољопривредници су старосну пензију користили у просеку до своје 83. године живота. Бивши запослени, мушкарци, су старосну пензију у просеку користили

17 година, а жене 21, односно до своје 78. године живота без обзира на пол. Статистика говори да су, према подацима за исту годину, мушкарци из категорије осигураника самосталних делатности старосну пензију примали до своје 76. а жене до 73. године живота, односно да су некадашњи предузетници у просеку најкраће примали старосну пензију – 12 година мушкарци, а 13 жене. У случају старосних пензионерки из категорије самосталних делатности то је чак 10 година проведених у пензији мање у односу на старосне пензионерке из категорије пољопривредника, односно осам мање у поређењу са некадашњим осигураницама из категорије запослених.

Овде је свакако реч о статистичким подацима, односно просечним вредностима, које је увек занимљиво али и значајно пратити мада сви знамо за другачије примере и на једној и на другој страни скале.

В. Кадић Станковић

КАКО ИСКОРИСТИТИ СТАЖ НАВРШЕН У НЕКАДАШЊИМ РЕПУБЛИКАМА СФРЈ

Различити услови за остваривање права

Живот у заједничкој држави Југославији омогућавао је грађанима низ предности, укључујући веће тржиште за раднике и производе. Радници су се слободно кретали између република чланица федерације, односно имали су могућност да раде у различитим крајевима СФРЈ. Деведесете године су донеле распад те заједничке државе и велике бриге радницима који нису знали да ли ће сав свој стаж моћи да искористе при остваривању права на пензију. Пуно година је од тада прошло, односи су нормализовани, а недоумице свих осигураника су у међувремену углавном разјашњене. Потребе грађана свих нових држава које су на простору Југославије настале, некадашњих Југословена, захтевале су стварање таквих околности у којима ће комуникација свих носилаца осигурања бити брза и ефикасна, а остваривање права на пензију једноставно.

Први корак на том путу било је закључење билатералних споразума о социјалном осигурању између свих нових држава. Поново успостављена комуникација олакшала је размену података и пружање услуга свим грађанима. Наравно, у томе су значајно помогла и ранија познанства између колега који су радили на истим пословима још у време постојања заједничке државе. Вишегодишње искуство у примени ових споразума донело је нова искуства, решило многе про-

блеме и дефинитивно олакшало остваривање али и коришћење права свима.

Основни елемент свих закључених споразума о социјалном осигурању представља чињеница да је омогућено сабирање навршених стажева у свим државама. Захваљујући томе, чак и у случају да неки осигураник појединачно ни у једној држави нема довољно стажа, он ипак може да оствари право на пензију тако што му се као укупан стаж рачуна збир свих појединачних стажева. Наравно, у таквом случају свака држава висину пензије одређује сразмерно стажу који утврди по својим прописима.

Споразуми су такође омогућили заинтересованима да и пре остваривања права провере трајање стажа у другој држави. Осигураник може над-

лежном носиоцу осигурања према свом пребивалишту да поднесе захтев за утврђивање стажа у иностранству. Уз такав захтев се прилажу расположиви докази о стажу. Уколико осигураник не располаже доказима, потребно је да напише што прецизнију изјаву о периодима и месту рада у држави на коју се захтев односи. Овај захтев прослеђује се надлежном носиоцу који спроводи поступак, утврђује све потребне чињенице и доставља одговарајућу потврду. Подносилац захтева затим добија обавештење о периодима и укупном трајању стажа осигурања навршеног у иностранству.

Услови за пензију су донекле слични у свим државама, али постоје и разлике са којима заинтересовани осигуранници треба да се упознају како би могли да планирају пензионисање на прави начин, без недоумица о томе да ли ће истовремено добити пензију у свим државама у којима имају стаж. Ово је посебно важно за осигуранике из категорија које остварују право на пензију под повољнијим условима (припадници МУП, војске и слично) или,

на пример, уз снижење старосне границе, или уз стаж који се рачуна са увећаним трајањем (тзв. бенефицирани стаж). Опште правило је да осигуранци из „повлашћених“ категорија повољније услове имају само у држави у којој активно раде, као и да се бенефицирани стаж рачуна у свим државама само до времена изласка поједине државе из Југославије. Стаж са увећаним трајањем навршен након овог периода рачуна се као такав само у држави у којој је навршен, док га друге државе рачунају само у ефективном трајању. Осигуранци Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање који имају утврђен посебан стаж (жене најчешће по основу рођења трећег детета, а мушкарци по основу учешћа у рату) треба да знају да се овај стаж у другим државама на подручју Југославије узима у обзир само ако је навршен пре 1. јануара 1965. године. За већину осигураника ово ограничење практично значи да такав стаж није од утицаја на остваривање права у другој држави.

Услови за остваривање права прописани су у свакој држави различито, иако наравно постоје сличности, па и потпуна подудараност. Навођење свих иностраних услова за пензију заузело би превише простора, а и упитно је колико би било корисно пошто су сви услови подложни промени. Из тог разлога, сугеришемо заинтересованима да се за детаљне информације обрате носиоцу осигурања у држави у којој су радили, или да услове потраже на интернет страницама надлежног носиоца.

Међутим, ипак ћемо нагласити једну релативно честу ситуацију која обично новог пензионера доведе у проблем у погледу остваривања права у иностранству. Закон о пензијском и инвалидском осигурању

Контакт интернет адресе:

БиХ – Република Српска: www.fondpiors.org

БиХ – Федерација: www.fzmiopio.ba

Северна Македонија – www.piom.com.mk

Словенија – www.zpiz.si

Хрватска – www.mirovinsko.hr

Црна Гора – www.fondpio.me

омогућава већини пензионера у Србији да из пензије наставе са радом. То је могуће како поновним почетком, тако и без икаквог прекида осигурања за категорије којима је то омогућено. Међутим, прописи у другим државама углавном то не толеришу. Временом је у том погледу било и промена, па чак и у смислу да је у неким државама српским пензионерима било могуће да остваре право уз рад, а да је затим пракса измењена. Неке државе, попут Словеније и Хрватске, обуставиће исплату пензије кориснику који уђе у осигурање у Србији, али ће при томе толерисати поједине основе осигурања. На пример, осигураници који у Србији раде по уговору о делу моћи ће несметано да користе хрватску старосну пензију за разлику од оних који су код послодавца запослени по уговору о раду. Корисници инвалидских и породичних пензија треба нарочито да воде рачуна о иностраним прописима ако одлуче да уђу у осигурање док примају пензију. У сваком случају, а имајући у виду и да се прописи мењају, најбоље је да осигураници консултују одговарајуће службе иностраних фондова и затраже јасно тумачење да ли ће им исплата пензије бити обустављена у случају радног ангажовања из пензије. Обавеза Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање је недвосмислена – није могуће избећи обавештавање иностраног фонда о поновном осигурању корисника права.

Такође, и неке околности које на први поглед нису значајне могу да буду важне – на пример, закључење новог брака под одређеним условима може да доведе до престанка права на породичну пензију у Словенији, па се зато треба што боље информисати како би се избегле непријатне ситуације. Прекасно обавештење може чак да доведе корисника и до обавезе да врати примљене девизне пензије. За праву, потпуну и сигурну информацију увек је најбоља сугестија да се осигураници непосредно обраће носиоцима осигурања код којих треба да остваре право.

Мирослав Мирић

ПЕНЗИОНЕРИ ИЗ СЕНТЕ ДО СВОЈЕ ПЕНЗИОНЕРСКЕ КАРТИЦЕ БЕЗ ЧЕКАЊА И ВЕЋИХ ГУЖВИ

Уручено 80 одсто приспелих картица

Филијала Републичког фонда ПИО у Сенти, која у својој надлежности има општине Сента, Ада и Кањижа, успешно спроводи акцију поделе пензионерских картица нове генерације. Запослени су кроз добру организацију, сложним тимским радом и максималним личним залагањем, као и залагањем руководства, успели да до 20. октобра својим најстаријим суграђанима поделе око 78 одсто од четири хиљаде картица, колико је Филијали достављено за расподелу у првом контингенту.

Директор Филијале РФ ПИО Сента Саша Сердар каже да цео посао око издавања пензионерских картица противе без икаквих проблема, а корисници без чекања и већих гужви свакодневно преузимају своје картице.

– За наше старије суграђане који су се пријавили да им РФ ПИО изда Пензионерску картицу нове генерације обезбедили смо два шалтера у нашој Шалтер сали, где они могу да их преузму уз личну карту. Ови шалтери раде продужено, као у целом Фонду, од 15 до 18 часова радним даном и суботом од

Поступак издавања Пензионерске картице је кратак и једноставан

7 до 12 часова. Првих дана расподеле, када је по своју картицу у Филијалу долазило у просеку око 100 наших пензионера и корисника права из ПИО, повећали смо и број запослених на шалтерима. Цео поступак издавања картице, уз добро координирани рад наших људи на шалтеру, траје пар минута, па немамо редова и гужви. Пошто је у међувремену отпочело слање картица на кућну адресу, верујемо да ће сви наши корисници пензија који су се за њих пријавили почети да их користе у најкраћем року – казао је директор Сердар и додао да су се тиму партнера РФ ПИО на пројекту Пензионерска картица на територији коју покрива њихова Филијала придружи-

ли компанија АД „Сента-Промет ТП“ из Сенте са више од 60 малопродајних објеката, ДОО „Ауто мото центар САТ“, апотека „Лекофарм“, ДОО „Тиса“ угоститељско предузеће и Апотекарска установа „Аполо“ Мол која ће најстаријим суграђанима омогућити погодности у виду попуста на своје производе. Такође, и Јавно предузеће „Адица“ из Аде ће за један број сакупљених бодова корисницима пензије поклонити улазнице да у одређеном временском интервалу користе услуге у њиховом „Wellness centru“, а и Специјална болница за рехабилитацију „Бања Кањижа“ ће омогућити попусте на део својих услуга.

М. Мектеровић

ПРИЗНАЊЕ ЗА ФИЛИЈАЛУ РФ ПИО ЗАЈЕЧАР

Захвалница за добру сарадњу

Удружење војних пензионера града Зајечара је 22. септембра свечано обележило 30 година постојања и рада. Том приликом Филијала РФ ПИО Зајечар добила је признање за дугогодишњу и успешну сарадњу са овом организацијом. Захвалницу је уручио председник Удружења војних пензионера Србије – Градског одбора Зајечар, пуковник у пензији Љубомир Рељановић.

Награду је у име зајечарске филијале примила директорка Оливера Ранђеловић која је истакла да су таква признања за Фонд, односно Филијалу Зајечар важна, те да је Фонд препознат у локалној заједници и да има дугогодишњу сарадњу са свим реле-

Љубомир Рељановић уручује признање Оливери Ранђеловић

вантним институцијама, организацијама и удружењима.

Г. О.

У НОВОМ САДУ ПОТПИСАНА ЈОШ 32 СПОРАЗУМА СА ПРИВРЕДНИМ СУБЈЕКТИМА

Брига о најстаријима је од изузетне важности

У присуству градоначелника Новог Сада Милана Ђурића, директора Покрајинског фонда (ПФ) ПИО са седиштем у Новом Саду, Славка Имрића, и директора Филијале Нови Сад Бориса Јевтића, 2. октобра, у Градској кући потписани су нови споразуми о сарадњи између РФ ПИО и друштвено одговорних новосадских привредних субјеката и институција који ће корисницима Пензионерске картице нове генерације пружати разне погодности и бенефите.

У Новом Саду је до 2. октобра потписано 22 споразума са друштвено одговорним компанијама (приватне компаније и пет јавних предузећа), а тога дана су потписани споразуми са још 32 нове компаније које су препознале значај овог пројекта наше државе.

– Желим да захвалим свим компанијама које учествују у овом пројекту, али и уједно да позovem све друге компаније да се прикључе овој акцији како бисмо олакшали нашим најстаријим суграђанима и омогућили им бројне погодности уз Пензионерску картицу нове генерације. Верујем да је ово од изузетне важности, као и брига о нашим најстаријима. Драго ми је да сада поново потписујемо нове уговоре, конкретно 32 уговора, и драго ми је да ћемо имати 54 потписана уговора на територији Новог Сада. У Србији имамо више од 650 компанија које су до сада потписале уговоре, а око 920.000 пензионера се пријавило за пензионерске картице. Чак шездесет одсто пензионера који живе на територији Републике Србије пријавило се за своју Пензионерску картицу, а то је доказ добре одлуке државе да крене у реализацију овог пројекта. Мислим да смо тим пројектом сви заједно показали да нам је

Славко Имрић, Милан Ђурић и Борис Јевтић приликом потписивања споразума у Новом Саду

брига о пензионерима приоритет и један од наших националних интереса – рекао је овим поводом Милан Ђурић.

Директор Покрајинског фонда у Новом Саду, Славко Имрић, говорио је о повећању пензија и ванредној једнократној помоћи пензионерима које ће наша држава исплатити у наредним месецима, а што ће значајно поправити материјални положај наших најстаријих суграђана.

– Велико хвала свим директорима компанија који су данас присутни, и који су се одазвали позиву да за добробит пензионера дају одређене погодности и бенефите у својим фирмама, где ће они сада имати простора да своју пензију потроше под повољнијим условима на ствари које су им потребне. Наша држава брине и да приходна страна пензионера буде све већа и већа, па је од јуче ступило на снагу и повећање пензија од 5,5 одсто. У јануару

слиди и ново повећање када ће просечна пензија у Републици Србији достићи чак 390 евра, а очекујемо да до 2025. године она достигне и износ од 450 евра. Како би се пензионерима још више изашло у сусрет, обезбеђена су средства и за једнократну помоћ од 20.000 динара, која ће бити исплаћена до краја године. Такође, ових 650 компанија које су потписале споразуме донеће им олакшицу и на оној другој, расходној страни – истакао је Славко Имрић.

Директор новосадске Филијале, која је носилац посла око Пензионерске картице у Српској Атини, Борис Јевтић, је информисао присутне о ефикаснијем преузимању пензионерских картица и врстама услуга које власници Пензионерске картице нове генерације могу под повољнијим условима користити.

– Што се тиче издавања пензионерских картица, један контингент ћемо послати на кућне

адресе у наредном периоду како бисмо омогућили да што већи број пензионера у што краћем року добије картице, јер имамо међу њима и велики број особа које нису у могућности да дођу по своје. Данас испред РФ ПИО потписујемо још 32 споразума, што нас доводи до броја од 650 привредних субјеката, институција и компанија које су потписале споразум са нашим Фондом. Реч је о многобројним фирмама, од апотекарских установа до трговинских ланаца, до угоститељских објеката итд. у којима ће најстарији суграђани моћи да искористе своје бенефите. То су споразуми који ће обезбедити корисницима Пензионерске картице нове генерације, држављанима Републике Србије, да приликом доласка у Нови Сад и ту могу искористити све попусте са својим пензионерским картицама издатим у другим филијалама Фонда – казао је Борис Јевтић.

Мирослав Мектеровић

Просечна зарада у августу – 86.112 динара

Према подацима Републичког завода за статистику, просечна бруто зарада обрачуната за август 2023. године износила је 118.918 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 86.112 динара.

Раст бруто и нето зарада у периоду јануар–август 2023, у односу на исти период прошле године, износио је 15,2 одсто номинално, односно 0,7 процената реално.

У поређењу са истим месецом претходне године просечне бруто и нето зараде за август 2023. номинално су веће за 14,4, а реално за 2,6 одсто.

Медијална нето зарада за август 2023. године износила је 66.401 динар, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до наведеног износа.

Параолимпијци на Сајму спорта у Новом Саду

Сајам спорта и омладине одржан је 13. октобра на Новосадском сајму под покровитељством Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, града Новог Сада, Градског спортског савеза и Савеза за школски спорт, а ове године у организацију је укључен и Савез удружења „Новосадски омладински форум“.

Сајам је отворио министар спорта Зоран Гајић, а отварању су присуствовали и помоћница министра туризма и омладине, Ивана Антонијевић, покрајински секретар за спорт и омладину Дане Баста и члан Градског већа Новог Сада за спорт и омладину, Огњен Цвјетићанин. На отварању је речено да град Нови Сад током целе године подржава спорт, како школски и врхунски, тако и онај намењен особама са инвалидитетом, рекреативцима, аматерима и особама трећег доба.

Међу истакнутим спортистима који су и ове године подржали Сајам били су и прослављени параолимпијци који су се недавно са Европског парастонотенисерског првенства вратили са осам медаља, од којих је чак три освојила Борислава Перић Ранковић. Она је као српска најтрофејнија парастонотенисерка по пети пут заредом постала најбоља у Европи и том златном медаљом изборила је место на параолимпијским играма у Паризу идуде године.

Борислава Перић Ранковић, власница више од 30 медаља са великих параолимпијских такмичења, навела је да јој је жеља да спортисти са инвалидитетом добију заслужен третман у друштву и дочеке као њихове друге успешне колеге, те да очекује да ће учешћем на Сајму успети да се приближе младима.

Ниш: „Најзимница“, смотра традиције и иновација

На Нишкој пијаци Бубањ организована је традиционална манифестација „Најзимница“ која је окупила домаћице, угоститеље професионалце, аматере и ученике школа угоститељске струке са југа Србије.

Тезге на бубањској пијаци су у време одржавања манифестације биле у правом смислу празник за очи. На све стране шаренеле су се тегле са воћем и поврћем које су вредне домаћице припремиле за зиму, а бројни посетиоци су могли да сазнају и неки нови или другачији рецепт.

Иначе, „Најзимница“ је прва и најстарија манифестација коју организује Удружење угоститељских и туристичких посленика Ниша. Ове јесени је одржана по шеснаести пут и то је била прилика да се поред традиционалних рецепата излагачи похвале иновацијама попут пастеризованог кукуруза шећерца, зимнице од карфиола, дехидрираног парадајза у уљу, а представљена је и здрава грицкалица – чипс од јабуке.

„Владарке и супруге“ у Конаку кнегиње Љубице

Изложба под називом „Владарке и супруге“ отворена је 19. октобра у Конаку кнегиње Љубице, у Београду.

На изложби су, кроз илустроване фотографије из тог доба, представљени биографски подаци и занимљивости из живота супруга српских владара из династија Обреновић и Карађорђевић, односно супруга четири владара из династије Обреновић и три из породице Карађорђевић.

Супруге Обреновића биле су: кнегиња Љубица Обреновић, удата за кнеза Милоша, кнегиња Јулија Обреновић, супруга кнеза Михаила, кнегиња а потом и краљица Наталија, жена краља Милана, и краљица Драга, удата за краља Александра Обреновића. Владарке из породице Карађорђевић биле су Персида Карађорђевић, жена кнеза Александра, и једина југословенска краљица – Марија, супруга краља Александра Карађорђевића. Кнегиња Зорка, жена Петра I Карађорђевића и ћерка црногорског краља Николе Петровића, преминула је 1890. године, 13 година пре него што је њен супруг постао краљ Србије, због чега и није представљена на овој изложби.

Изложба ће бити отворена за све посетиоце до 19. новембра.

Балкански фестивал сира у Београду

Током два фестивалска дана, 21. и 22. октобра, неколико десетина хиљада посетилаца уживало је у богатству укуса разноликих и оригиналних сирева са овог поднебља, припремљених на различите традиционалне али и савремене начине. Balkan Cheese Festival, изложба аутохтоних сирева Балкана, одржан је у београдском Beo Shopping Centru, партнеру ове манифестације.

Изложено је више од 200 врста сирева из Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе, као и из Француске и Италије. Посетиоци су могли да пробају ретке и необичне врсте козјих сирева, сирева са плеснима и чубром у храстовој кори, са племенитим плеснима и тартуфима, различите крем и димљени сиреве, као и да уживају у комбиновању сирева са врхунским винима, али и у посластицама са сиром.

ОДРЖАНА 16. ОЛИМПИЈАДА СПОРТА, ЗДРАВЉА И КУЛТУРЕ ТРЕЋЕГ ДОБА

Јагодинци убедљиво најбољи

У Конгресном центру хотела „Цептер“ у Врњачкој Бањи, 1. октобра, свечано је отворена 16. Олимпијада спорта, здравља и културе трећег доба. Најмасовнији спортски скуп пензионера ове године је одржан под слоганом „Душа је ову јесен хтела“. Врњачка Бања је домаћин игара од 2013, а на 16. Олимпијади у различитим

Визија ентузијаста

Олимпијада спорта, здравља и културе трећег доба какву данас имамо није настала преко ноћи, прошла је дуг пут са многим изазовима откако се 2008. године група ентузијаста, пре свега из Градске организације пензионера Београда и Савеза пензионера Србије упустила у ту „авантуру“. Авантура се показала као успешна и траје већ 16 година, а у међувремену је то постао најмасовнији скуп пензионера у нашој земљи, који је добио и међународни карактер пошто су на олимпијадама поред екипа из Србије, учествовали и тимови из наше дијаспоре, Европе и света. Почетни број учесника данас је скоро удвостручен са тенденцијом великог пораста броја такмичара на мини Олимпијадама трећег доба.

дисциплинама надметало се око 500 учесника из више од 150 организација Савеза пензионера Србије и Синдиката пензионера „Независност“. На церемонији свечаног отварања председник Савеза пензионера Србије, проф. др Андреја Савић, поздравио је све учеснике Олимпијаде и пожелио им успех на такмичењу.

Председник САПЕНС-а Андреја Савић на свечаном отварању манифестације

– Пензионери представљају одговоран део друштвене заједнице, најдисциплинованија смо друштвена структура јер разумемо друштвене проблеме са којима се наша држава суочава свакодневно. Овој Олимпијади смо подigli лествицу и за разлику од спортско-рекреативних надметања у протеклих 15 година, дигли смо је на ниво квалификационих надметања. Унели смо културне садржаје, као што је књижевно и ликовно стваралаштво, брига за екологију и друго – рекао је Андреја Савић на отварању Олимпијаде и подсетио да је 1. октобар и званичан почетак примене Пензионерске картице.

На финалној манифестацији, којој су претходили вишемесечни квалификациони сусрети у 24 округа, учесници су се такми-

чили у кошарци, фудбалу, штафети у брзом ходању, пикаду и шаху. Поприште већине олимпијских надметања била је Спортска хала „Владе Дивац“, а треба нагласити и да је чувена шахисткиња Алиса Марић, иначе некадашња министарка спорта, са пензионерима одиграла симултанку на 25 табли.

Укупни екипни победник Олимпијаде била је екипа Удружења пензионера града Јагодине са 73 бода, друго место припало је Удружењу пензионера општине Пријепоље (61 бод), док је треће у укупном пласману било Удружење пензионера града Аранђеловца са 54 освојена бода. За најбољег појединца у укупном резултату у свим дисциплинама проглашен је Синиша Ружичић.

Поред спортског дела манифестације, такмичарима и гостима на располагању су биле књижевне вечери, сликарско-иконописачка колонија, еколошке радионице и стручна предавања, као и мини филмски фестивал – „ембрион“ будућег Светског фестивала филмова намењених трећем добу. А на Базару здравља су, као и сваке године, партнери манифестације учесницима контролисали притисак, шећер, вид, густину костију и проверавали ефикасност апарата за ублажавање болова.

Шеснаеста Олимпијада трећег доба у Врњачкој Бањи завршена је 4. октобра.

Д. Ивановић
М. Јовановић

Укупни победник екипа УПГ Јагодине

Такмичење штафета је увек узбудљиво

Посао за 413 незапослених

У Врању је 29. септембра одржан други овогодишњи Сајам запошљавања на којем су 34 фирме из Пчињског округа понудиле 413 нових радних места.

Највећи досадашњи сајам одржан је у дворишту Филијале Националне службе за запошљавање у Врању, а сусрету послодаваца и незапослених присуствовали су Никола Селаковић, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Зоран Мартиновић, директор Националне службе за запошљавање, и делегација локалне самоуправе на челу са градоначелником Врања, др Слободаном Миленковићем.

Отварајући Сајам запошљавања министар Никола Селаковић је рекао да ће за мере активне политике запошљавања Влада Србије идуће године издвојити више од 7,5 милијарди динара. Селаковић је навео да је на овом сајму послове понудио значајан број послодаваца имајући у виду да у Врању тренутно има 5.450 незапослених.

– То је за 11,8 одсто мање незапослених у односу на исти период прошле године, а од јануара до августа ове године 1.566 Врањанаца и Врањанки је добило посао – истакао је Селаковић и додао да се озбиљно смањује број људи који примају минималну зараду, подсетивши да је у односу на период пре десет година данас тај број више него преполовљен. Министар је навео и да су у истом периоду у Врању просечне зараде удвостручене.

Министар Селаковић: за протеклих десет година просечне зараде у Врању удвостручене

Директор Филијале НСЗ у Врању Горан Живковић саопштио је да на посао у Врању, Прешеву, Трговишту, Бујановцу, Владицином Хану, Сурдулици и Босилеграду чека 19.700 особа.

На многобројним штандовима за комуникацију били су послодавци у области аутоиндустрије, рударства, телекомуникација, трговине, машинства, саобраћаја, производње намештаја, електротехнике, производње обуће и одеће, као и они који се баве пословима обезбеђења. Филијала НСЗ у Врању позвала је на сајам више од 1.700 незапослених са своје евиденције, а на

овој веома посећеној смотри радних места потврђено је да су послодавци заинтересовани за различите профиле и нивое квалификације незапослених. Најтраженији су били радници на аутоклаву, монтажери, електричари, тапетари, рудари, бравари, вариоци, аутомеханичари, обућари, столари, возачи теретњака, електроинсталатери и агенти теренске продаје. Заинтересовани за посао понудили су представницима предузећа своје радне биографије, а охрабрује чињеница да је исказана велика потражња послодаваца за радницима.

В. Пешић

ПОМОЋ ПОКРАЈИНЕ ЗА НАБАВКУ НОВЕ МЕХАНИЗАЦИЈЕ У АПВ

За савремену пољопривреду савремена механизација

Помоћница покрајинског секретара за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Драгица Илић, 19. октобра, у Холу Покрајинске владе доделила је уговоре војвођанским пољопривредним произвођачима по конкурс за суфинансирање инвестиција у физичка средства пољопривредних газдинстава у сектору воће, грорђе, поврће и остали усеви у АП Војводини у 2023. години. Укупна вредност ових уговора за набавку нове прикључне механизације износи од 313,6 милиона динара, што је расподељено на 520 корисника.

Ова бесповратна средства додељена су пољопривредним газдинствима за набавку нових машина за примарну и допунску обраду земљишта, ђубрење, сетву, садњу,

заштиту биља, убирање усева и транспорт, као и за набавку опреме за чишћење и прање пољопривредних производа, бербе, сортирање и калибрање, паковање и обележавање.

– Свесни смо чињенице да је за савремен начин бављења пољопривредном производњом неопходна и савремена механизација. Имајући у виду просечну старост пољопривредних машина у АП Војводини, Покрајинска влада наставиће и даље да инвестира у набавку нове прикључне механизације у пољопривредној производњи – истакла је Драгица Илић.

Помоћница секретара је том приликом навела и да су бесповратна средства за подршку утврђена пољопривредним

Потписивање уговора у Покрајинској влади

газдинствима у износу до 60 одсто од укупно прихватљивих трошкова инвестиције. За физичка лица, предузетнике и правна лица чије је газдинство регистровано на подручју са отежаним условима рада у пољопривреди, жене носиоце пољопривредних газдинстава и физичка и правна лица чији су оснивачи млађи од 40 година, бесповратна средства износе до 70 одсто од укупних прихватљивих трошкова.

Мирослав Мектеровић

ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ДАН СЛЕПИХ И СЛАБОВИДИХ

Свечано и емотивно на Дану белог штапа

Како би се промовисала идеја о слободном кретању, самосталности и интеграцији особа са инвалидитетом у целокупно друштво Савез слепих Србије је централном манифестацијом обележио 15. октобар, Међународни дан слепих и слабовидих особа, Светски дан белог штапа.

Свечана академија у Дому омладине у Београду отворена је химном „Боже правде“ коју је извео талентовани Немања Црнатовић, студент мастера на Музичкој академији, добитник бројних признања из соло певања на домаћим и међународним такмичењима. Уметничке таленте показали су и други бројни учесници, међу њима и Урош Мартиновић, професор Музичке школе „Петар Коњевић“, виртуоз на гитари. Ана Јовић, апсолвент Филолошког факултета и повереница Савеза слепих Србије за младе, глумица и песникиња, показала је како се чита и пише на аутентичном Брајевом писму прочитавши две ауторске песме. Запажен је био и наступ Николине Милојевић, студенткиње завршне године Музичке академије, добитнице бројних награда која је, пратећи себе на клавиру, извела нумеру Милана Васића „Полетео соко сиви“.

Садржај програма употпуњен је наступом и других учесника чланова Савеза слепих Србије, а посебно су се истакли ученици Школе за ученике оштећеног вида „Вељко Рамадановић“ из Земуна. Публика је уживала у свему што су извели том приликом, а програм је после два сата завршен енергичним концертом бенда ове школе чији су чланови самоуверено и подједнако добро изводили оно што су сами и други створили показујући да им ова врста хендикепа није одузела самопоуздање и таленат и да препреке у животу не постоје.

У програму инклузивног карактера учествовао је и доајен српског глумишта глумац Предраг Мики Манојловић, који је прочитао проглас Савеза слепих Србије упућен државним органима, институцијама и јавности, а којим се указује на значај Светског дана белог штапа као прилику да се скрене пажња на друштвени положај слепих грађана, њихове потребе и проблеме, могућности и достигнућа, и да се изрази захвалност свима који су допринели да живот слепих буде потпунији и квалитетнији.

Свечаној академији присуствовала је изасланица председника Републике

Запажен наступ бенда школе „Вељко Рамадановић“

Александра Вучића, представници министарства, представници Патријаршије Српске православне цркве, институција, локалних самоуправа, јавног и приватног сектора, организација особа са инвалидитетом и локалних организација чланица Савеза.

Овај дан се сваке године обележава у знак сећања на 15. октобар 1964, када је резолуција о Дану белог штапа усвојена у америчком Конгресу. Генерална скупштина Уједињених нација 1992. године је овај дан и званично уважила.

Марија Симовић - Максимовић

У НОВОМ САДУ КОНФЕРЕНЦИЈА О УПОТРЕБИ ВЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ У МЕДИЈИМА

Хуманистички приступ још

У организацији портала „Војводина уживо“ 17. октобра, у згради Ректората у Новом Саду одржана је прва међународна конференција о употреби вештачке интелигенције (АИ) у медијима у Србији. Конференција под називом „АИ Медија 2023“ је имала за циљ да пружи одговоре на питања у вези са улогом и применом вештачке интелигенције у медијима, а на панелу су учествовали еминентни стручњаци из разних области.

Током првог панела учесници су покушали да одговоре

на бројна питања на теме како вештачка интелигенција утиче на развој медија у свету а како у Србији, и какво новинарство можемо да очекујемо у будућности? Присутној публици и представницима медија понуђени су различити одговори.

– Када сам започео своју каријеру, телевизијска камера је била појам а сада сви имају камере на мобилним телефонима и могу свуда и у било које време да направе сјајан материјал. Ово је време великих изазова за новинаре, данас свако може јавно да

изрази свој став. Почевши од политичара, друштвених мрежа, па до тинејџера. Верујем да ће новинари поред вештачке интелигенције која је све актуелнија морати више да се потруде како би заинтересовали читаоце – истакао је Грег Бајхман, специјални медијски саветник из „Блумберга“.

Русмир Нефић, оснивач „Блумберг Адрије“, је навео пример где је вештачка интелигенција супериорнија у новинарском послу од човека.

– У Немачкој је АИ направила „новинарку“ Клару која има

своје лице и дневно напише 14 текстова. Дакле, дошли смо до тога да та „новинарка“ креира садржај за широке масе, а потврдило се да конзументима није важно да ли је садржај дошао од Кларе или стварног новинара.

О вештачкој интелигенцији и о томе који су њени домети знамо врло мало, тако да не можемо знати ни како ће утицати на наш посао, рекао је Бојан Бркић, главни и одговорни уредник „Еуроџуза“ Србија. Он сматра да ни у будућности људски фактор у

Важна улога неформалних неговатеља

У просторијама Црвеног крста Србије, у Београду, 23. октобра одржана је конференција пројекта „Иновативне услуге у локалним заједницама (I-CCC)“. Догађају је присуствовао велики број представника јавног и цивилног сектора, независних регулаторних институција, као и професионалци који раде са старијим особама.

Конференција је заправо завршни догађај трогодишњег пројекта који је од новембра 2020. године Црвени крст Србије спроводио у партнерству са аустријским Црвеним крстом, Црвеним крстом Црне Горе, Републичким заводом за социјалну заштиту, Министарством здравља Црне Горе и Бечким универзитетом за економију и бизнис, Центром за компетенције непрофитних организација, а уз подршку Европске уније и Аустријске развојне агенције. Догађај је уједно послужио и као најаву Међународног дана

неге и подршке који се 29. октобра ове године први пут обележава у свету.

На отварању су говорили Кристиан Абнер, амбасадор Аустрије у Србији, Никола Бертолини, шеф Одељења за сарадњу Делегације ЕУ у Србији, проф. др Драган Радовановић, председник Црвеног крста Србије, Саша Вукотић, специјални саветник министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Ања Блум из аустријског Црвеног крста. Учесници су се осврнули на растући утицај демографског старења који погађа сва друштва, наглашавајући потребу за стратешким деловањем, иновативним приступом у прилагођавању услуга потреба становништва, али и коришћењем модерне технологије. Истакнут је значај подршке на локалном нивоу и инклузије која је један од кључних елемената ове подршке, а посебно је указано на то да услуге подршке

Велико интересовање јавног и цивилног сектора

морају бити одрживе и доступне свима.

– У овом моменту процењује се да у Србији између 70 и 95 процената свих потреба за негом пружају чланови породице, рођаци, пријатељи и комшије, што је неформална нега. Неформални неговатељи имају веома важну централну улогу у пружању дуготрајне неге јер у многоструку одлажу или спречавају институционализацију и домски смештај, што особама које имају потребу за негом омогућава достојанственији живот али и пружа могућност да дуже или трајно остану у сво-

јим домовима. Они су невидљива радна снага која само спорадично и недовољно добија подршку од система и друштва и срж су здравственог и социјалног система широм света – нагласио је Вукотић.

Наташа Тодоровић из ЦК Србије представила је достигнућа пројекта, а указано је и на значај превентивних посета старијим особама и саветодавних услуга. Занимљиво је да су резултати пројекта показали позитиван утицај редовних когнитивних вежби и дружења са волонтерима на опште стање старијих особа.

Д. Лукић Лазовић

незаменљив

медијима неће бити могуће сасвим заменити вештачком интелигенцијом, поготово када је реч о топлим људским причама, истраживачком новинарству или документарном програму.

Директор Института за вештачку интелигенцију Србије, Дубравко Ђулибрк, истакао је да АИ може изазвати проблеме уколико се користи на неетичан начин. Он је навео да се на нивоу Европске уније тренутно доноси закон о вештачкој интелигенцији са смерницама како је треба

користити. Простора за злоупотребу увек има, али је на медијима да то не дозволе.

Након занимљивих, често опречних дискусија медијских стручњака на овом панелу, из данашње перспективе сагледавања и развијености АИ, једна од констатација је да вештачка интелигенција може преузети неке рутинске задатке, али је тешко замислити да ће у потпуности успешно заменити људску интуицију, етику и способност приповедања. Наиме, новинарство није само прикупљање чиње-

Новинарство није само пуко прикупљање чињеница

ница, већ и вештина приповедања, интерпретације и хуманизације вести па је људски

печат у новинарским садржајима још увек незаменљив.

М. Мектеровић

Дружење и учење на једном месту

Старији од 65 година најугроженији су учесници у саобраћају, а број страдалих у саобраћајним незгодама из ове старосне групе расте. С годинама физиолошке особине и когнитивне функције слабе, пажња и концентрација опадају, процена ризика је слабија и кретање спорије, па је важно разговарати са старијима на ову тему и подсетити их на додатни опрез у саобраћају – општи је закључак више истраживања које је последњих година спровела Агенција за безбедност саобраћаја (АБС). Према тим подацима, сваки други погинули пешак и чак седам од десет бициклиста који изгубе живот у саобраћају такође су ове стросне доби. Имајући све то у виду, АБС редовно организује едукативне догађаје који се тичу старијих особа, а последњи такав догађај организован је у сарадњи са Удружењем пензионера општине Земун 6. октобра у Бојчинској шуми.

– У оквиру пројекта „Безбедност годинама – Безбедност годинама“, а поводом Међународног дана старијих особа, организована је још једна оваква радионица на којој је учествовало око 70 пензионера из Сурчина, Обреновца, Земунa и Новог Београда. Циљ радионице је био да се подсетимо на саобраћајна правила која су мање или више заборављена или се не користе тако често у свакодневици – рекла је за Глас осигураника Биљана Кордић, председница

Предавање је било поучно и забавно

земунског удружења пензионера и истакла да су подаци који указују на страдање старијих особа озбиљни и у порасту.

Највише страдалих има у Београду. Разлози нису увек непоштовање правила већ често и нереална свест о тренутној физиологији и способностима.

– Не смомо да заборавимо да старији слабије чују, виде, имају лошију координацију покрета, као и крхке кости, па су када падну могућности за повреде веће него код млађих – наводи Кордић.

Радионица је била интерактивног типа, учесници су своје теоријско знање кроз квизове и игрице допунили и поновили. У практичном делу симулирано је кретање преко пешачког прелаза и без њега, самостално кретање путем са и без тротоара, а

учесници су се подсетили и правила кретања у групи. Учесници су показали солидно знање, али је запажено да уобичајене ствари раде из навике због чега се одређена правила морају понављати. Стручњаци су истакли да је нарочито неопходна пажња приликом преласка коловоза, војње бицикла, кретања у насељу и ван насеља, посебно у вечерњим сатима и у условима смањене видљивости.

Атмосфера на овом октобарском дружењу је била весела, време проведено квалитетно, а завршено је поделом пригодних поклона – белих мајица које имају ретрорефлектујућа својства на леђима када светло фара падне, као и торби за пијац и кишобрана.

Марија Симоновић – Максимовић

Позив за волонтирање у Савременој галерији Суботица

Савремена галерија Суботица објавила је позив за пријављивање друге генерације волонтера у њеном Клубу 60+. Волонтерски програм намењен је свим суграђанима старијим од 60 година који су, како се у позиву наводи, радознали, заинтересовани да разумеју савремену уметност и расположени да својој заједници поклоне неколико сати недељно у служби водича кроз изложбе и зграду Савремене галерије Суботица.

Програм Клуб 60+ покренут је прошле године а у његовом раду данас учествује дванаест волонтера који су прошли

почетну обуку упознавања са делатношћу Галерије и историјатом Палате Рајхл, у којој Галерија ради од 1968. године. За волонтере Клуба организују се обуке пре отварања сваке изложбе која се реализује у Галерији, а затим они преузимају вођење публике кроз изложбе и зграду – сваки волонтер према својој временској расположивости.

Нови циклус пријава за волонтирање у Савременој галерији Суботица траје од 30. октобра до 10. новембра. За сва питања и за пријаве на располагању је мејл адреса: pedagog.sgsu@gmail.com и број телефона 024 553 725.

Волонтерски програм се иначе састоји од уводне обуке у трајању од десет часова – од понедељка, 13. новембра, до петка, 17. новембра. Током обуке волонтери ће се упознати са радом Савремене галерије Суботица, историјатом Палате Рајхл, основама комуникације са публиком и тематским оквиром актуелне изложбе у

Савременој галерији Суботица. Волонтери ће почети свој рад са публиком 21. новембра, према распореду који ће се израђивати у односу на њихову временску расположивост, али који подразумева најмање два часа волонтерског рада седмично.

У позиву се наводи и да је потребно да будући волонтери имају отвореност за стицање нових знања, вољу да их поделе са другима, жељу да упосле своја животна искуства и неколико сати слободног времена седмично. Није потребно да буду образовани у области уметности.

Г.О.

Личност композитора кроз женску исповест

У организацији Огранка Вукове задужбине у Зајечару и Музеја Крајине у Неготину, крајем септембра у Великој сали зајечарског хотела „Србија – ТИС“ приређене су позоришна представа и изложба посвећене српском композитору, Негоћинцу Стевану Стојановићу Мокрањцу.

Једночасовну монодраму „Ја ћу теби љуба бити“, ауторке Сање Радосављевић, кустоса-педагога Музеја Крајине у Неготину, извела је београдска глумица Љиљана Јакшић. Емотивно доносећи текст, она је упечатљиво дочарала лик Марије Мокрањац, супруге Стевана Мокрањца. Текст представе Сања Радосављевић написала је на основу документарних извора, пре свега на основу писама и разгледница које су размењивали Стеван и Марија Мокрањац, а који се чувају у збирци Стевана Мокрањца у Музеју Крајине, као и на основу дневника Марије Мокрањац,

који се чува у Музеју града Београда. Кроз интимну кореспонденцију Стевана и Марије, која се прожима кроз монодраму, упознаје се и људска страна Мокрањчеве личности у коју до сада јавност није имала увид. Ова топла женска исповест, поред односа двоје људи, осликава и дух времена с краја 19. и почетка 20. века.

Представа „Ја ћу теби љуба бити“ припада такозваном музејском театру, који представља једну врсту интерпретације културног наслеђа и музејске комуникације са публиком. Премијерно је приказана 28. септембра 2022. године у Неготину, а изведена је и у Београду, Горњем Милановцу, Зрењанину, Књажевцу, Вуковару, Пријеполу, Бољевцу, Неготину, Зајечару и Кладову.

Представу је приликом извођења у Зајечару пратила изложба Музеја Крајине „Музејска заоставштина Стевана Мокрањца“, аутора Ивице Трајковића, директора и кустоса овог музеја, и кустоскиње Сање Радосављевић. Посетиоци су имали прилику да након представе и на основу изложбе стекну увид у живот и дело славног композитора, као и да виде разгледнице и друге делове преписке између њега и супруге. Ова изложба је од 2018. приређивана у неколико градова у Србији, углавном у Тимочној крајини.

Детаљ са представе у Зајечару

И. Вуликић

У НИШУ ОДРЖАНА СМОТРА ХОРОВА

Победник хор из Новог Сада

Ниш је почетком октобра био домаћин 18. Смотре хорова пензионера Србије. Манифестација је била такмичарског карактера. Учествовало је 11 хорова а победио је хор из Новог Сада. Друго место је освојила женска певачка група „Невен“ из Лесковца, док је треће место припало мешовитој хорској дружини „Адађо“ из Суботице.

У ревијалном делу Смотре учествовали су хор „Учитељска лира“ из Ниша и хорови из Скопља и Куманова. Иначе, хор „Учитељска лира“ је био победник прошлогodiшњег такмичења а, према пропозицијама, наредну Смотру победник доводи у свој град али без права да тада учествује у такмичењу. По том основу Ниш је сада био домаћин а наредне године Смотра хорова пензионера Србије одржаће се у Новом Саду.

Организатор манифестације је Савез пензионера Србије а домаћин је било Удружење пензионера града Ниша.

Љ. Глоговац

УДРУЖЕЊЕ „МИКА ШЕСТАК“ ЧУВАР НАРОДНЕ КУЛТУРЕ Посвећеност изворном стваралаштву

Изворно удружење „Мика Шестак“ из Сврљига успешно чува и негује изворно стваралаштво свога краја. Велики посао носе млади људи а своју активност успешно презентују у земљи, региону, па и шире. Место представљања су фестивали, сабори и друге манифестације са сличном тематиком.

– Различите културе су право богатство. Недавно смо учествовали на Сабору изворног народног стваралаштва у Тополи, поводом 60 година Опленачке бербе – каже Вук Миленковић, председник Изворног удружења „Мика Шестак“, и нагла-

шава аутентични наступ целе трупе а посебно Филипа Савића, уметника из Сврљига.

Како са поносом истичу, за изузетно учешће и начин на који су презентовали изворна дела сврљишког краја Удружење је награђено Повељом општине Топола и Културног центра Топола.

Ово признање није прво а сигурно ни последње за Удружење „Мика Шестак“. Јер, ова група искрених поштоваоца народног стваралаштва иако млада већ има запажене резултате, као и велике планове за наредни период.

С. Ђ.

МИНИСТАРКА ДАРИЈА КИСИЋ ОТВОРИЛА ТРАДИЦИОНАЛНИ САЈАМ ЗИМНИЦЕ У СВРЉИШКОЈ ОПШТИНИ

На женама је снага друштва

У Црнољевци, селу у општини Сврљиг, на путу према Бабином зубу, 15. октобра, на Међународни дан жена са села, одржан је традиционални Сајам зимнице и здраве хране. Сајам је отворила проф. др Дарија Кисић, министарка за бригу о породици и демографију, која је изразила задовољство што је међу Сврљижанима и посебно што је са младим људима који су будућност Србије. Кисић је похвалила вредне даме које су направиле читав низ специјалитета и које чувају традицију и породицу.

– Овакве манифестација су прилика да дамо додатни ветар у леђа нашим дамама, да покажу колико су вредне, способне, колико могу и знају, и да тако побољшају свој економски статус. Када видим ове вредне жене које су направиле различите специјалитете и то раде годинама, онда још једном потврђујемо колико смо вредни и радни

Жене чувају традицију и породицу, истакла министарка Дарија Кисић

и колико је дивна наша традиција – рекла је Дарија Кисић поручивши да се на женама заснива читава јачина нашег друштва, с обзиром на то да оне

чине стуб породица а породице стуб државе.

Министарка је обишла штандове, разговарала са женама, пре свега о томе како њима

олакшати живот на селу. Позвала је представнике општине да праве пројекте и помогну младим мајкама и деци и истакла да ће Министарство за бригу о породици и демографију и убудуће подржати све пронајалитетне мере које спроводи општина Сврљиг, а којима се омогућаваостанак људи на селу, рађање више деце и могућност да жене са села, поред бриге о својим породицама, имају и успешне бизнисе.

А на сајму је било много тегли разноврсне зимнице у које су жене са села уложиле пуно труда и рада. Иако раде „од јутра до сутра“, само 18 одсто њих су носиоци газдинстава и њихов економски положај није на завидном нивоу.

У Црнољевци је изведен и културно-уметнички програм, женама су уручени поклони и организовано је послужење за све учеснике.

С. Ђорђевић

У ВЛАДИМИРОВЦУ ТРАДИЦИОНАЛНА ОКТОБАРСКА МАНИФЕСТАЦИЈА

Дуње и боје јесени

Општина Алибунар и место Владимировац били су 8. октобра домаћини 11. по реду манифестације „Дуња и јесењи плодови“. Ове године на живописним штандовима у центру села представило се 16 женских удружења из Србије и суседне Румуније.

Манифестацију је отворила Зорана Братић, председница општине Алибунар, која је истакла да је то велики дан за Владимиравац и за организаторе – месно Удружење жена „Вредне руке Баната“.

– С обзиром да у општини Алибунар живи највише Румуна у Србији разумљиво је да постоји заједничка сарадња. Недавно је општина Алибунар потписала споразум са румунском општином Нова Молдова, а на помолу је склапање новог пријатељства – рекла је Зорана Братић.

И овог пута вредне жене те вишенационалне средине имале су шта да покажу посетиоцима. На продајној изложби су се као и увек нашли најразличитији производи од дуња и других плодова бериђетне јесени, зимница и пића, колачи али и производи здраве хране. Било је музике, фолклора и живописних ношњи, рецитала и што је најважније, било је дружења и одржавања традиције и обичаја од заборавља.

То је истовремено још једна афирмација дуње коју житељи ове општине све више гаје због њеног укуса и очаравајућег мириса, због пекмеза, сокова и добре капљице.

Организатори, Удружење жена „Вредне руке Баната“, захвалили су општини Алибунар, Културном центру и Тури-

Председница општине Алибунар Зорана Братић на отварању манифестације

стичкој организацији општине, Покрајинском секретаријату за пољопривреду, водопривреду и шумарство, као и свим осталим удружењима жена која су се представила на манифеста-

цији. Сандра Мишковић, чланица „Вредних руку Баната“, својим објективом забележила је део атмосфере која албум Владимираваца чини још богатијим.

Ференц Косом

Улица добрих домаћина

Као најмасовнији традиционални облик окупљања, вашар у Рашки је први пут организован 1860. године. Било је то време када је у варошици на увиру реке Рашке у Ибар на дан Пресвете Богородице, 14. октобра, дошло до већег окупљања народа с једне и с друге стране границе када су се раздвојене породице, рођаци и пријатељи окупили да се виде, попричају и да нешто продају или купе, заиграју у колу, запевају и провеселе се. Од тог првог једнодневнoг окупљања, вашар у Рашки је током минулих година и деценија постајао све масовнији, организованији и значајнији за мештане ове вароши, за сељаке околних села и трговце који овде долазе из свих крајева Србије. За сада већ тродневном вашару у Рашки, попут оног у Шапцу или Неготину или чувених вашара на Пештеру, велики допринос годинама даје Туристичка организација Рашка.

– Од 2013. године за дане вашара у самом центру Рашке наша Туристичка организација отвара „Улицу добрих домаћина“, односно „Домаћинску улицу“, где бројни излагачи и удружења имају изложбено-

продајне програме, презентују домаћу радиност, културу и традицију. Ова улица је већ постала препознатљива по богатој понуди локалних производа са веома широком лепезом прерађевина здраве хране, пића и посластица – наглашава Дејан Котурановић, директор Туристичке организације Рашка.

Док су се ове године у „Домаћинској улици“ на појединим штандовима припремали гастрономски специјалитети, с

друге стране тек по негде нудило се печење, и најразноврснија роба широке потрошње, почев од одеће и обуће до металних производа и дрвених комада намештаја. За разлику од других вашара у Србији, на вашару у Рашки изобичајиле су се шатре са гласном музиком и једрим певачицама, као и играње у колу и натпевавање веселих вашарција. Уместо такве разоноде и забаве, испред општинске згра-

де посетиоце је забављала уз звуке виолине атрактивна гошћа Данијела Боднар из Куле код Новог Сада. За то време, неки пензионери су узалуд тражили где могу нешто да купе повољније, али тога није било. Као ни оног вашара из ранијих година.

Миле Јаснић

БРАЧНИ ПАРОВИ У ТРСТЕНИКУ ОБЕЛЕЖИЛИ ЗЛАТНУ СВАДБУ

Љубав, подршка, толеранција

Већ традиционално, у организацији Црвеног крста Трстеник и општине Трстеник, у Сали за венчања и ове године окупили су се брачни парови да прославе 50 година успешног заједничког живота. На месту на коме су сви они рекли своје судбоносно „да“ пре пет деценија овај пут нашао се 21 пар.

Свечани пријем за „златне“ брачне парове приредила је председница општине Трстеник Милена Турк са сарадницима. Честитала је јубилеј и пожелела још пуно здравља, љубави и разумевања, као што је било до сада, а затим им је уручила плакете као признање и успомену на њихову моравску „златну свадбу“. Младим брачним паровима Туск је поручила да иду сто-

пама ових слављеника, да се поштују, уважавају и помажу у заједничком животу, са пуно љубави и разумевања који су битни у свакој породици.

Скупу у Сали за венчања присуствовао је и генерални секретар Црвеног крста Србије Љубомир Миладиновић, који је такође честитао јубилеј и похвалио леп догађај који организују ЦК Трстеник и локална самоуправа. Миладиновић је истакао да ће Црвени крст Србије учинити више да се та сарадња одвија у још бољим условима подршке.

Имали су шта да кажу и слављеници Олга и Златко Мушовић, Слободан и Снежана Бабић, Ранко и Мирјана Обрадовић, који су сагласни да је за успешан зајед-

нички живот парова битна искрена љубав, разумевање, подршка и међусобна толеранција, што поручују и младој генерацији као успешан рецепт без кога нема лепог и доброг живота у брачној заједници. На крају пријема сви парови имали су заједнички ручак, добили пригодне поклоне и дуго су се дружили уз музику.

Д. Ивановић

ПОТРАГА ЗА ЗНАЊЕМ НЕ ПОЗНАЈЕ ГОДИНЕ

Борба са стереотипима: пригрлите учење у златном добу

Удруштву усредсређеном на култ младости дубоко је утемељено мишљење да су учење и рад на себи резервисани за младе, док способности старијих најчешће остају у сенци. Међутим, истраживања спроведена последњих година показала су да су старији итекако способни да науче нове вештине, стекну нова знања и прихвате нова искуства. Са напретком неуронауке, новим сазнањима о мозгу и начину на који функционише дошло се до закључка да учење заправо нема старосну границу.

Веровали или не, мозак сениора неке изазове може да реши чак много боље него што то могу млади. Иако је тачно да са годинама неке когнитивне функције опадају, у смислу да спорије размишљамо и да памћење може бити слабије него раније, то не значи да губимо способност да учимо нове ствари. Дуго се претпостављало да се структура мозга одраслог човека не може променити, али последњих година су спроведени експерименти који истичу неуропластичност мозга, његову изузетну способност да се реорганизује током живота и физички и функционално, под утицајем спољашњег окружења, размишљања и емоција.

Откриће овог феномена је веома значајно, нарочито за старије, јер сугерише да чак

и у каснијим годинама мозак може да се развија и мења као одговор на нова искуства и прилике за учење. Студије су показале да бављење ментално стимулативним активностима: учењем страног језика, свирањем музичког инструмента или новим хобијем, може подстаћи неуропластичност и помоћи у одржавању когнитивних функција у старости – концентрације, памћења, способности да решавамо проблеме и добро опажамо ствари око нас. Као што вежбање јача и обликује тело, тако учење јача и обликује мозак. И није реч само о когнитивним способностима, учење кроз живот и у познијим годинама повезано је са побољшаним емоционалним стањем, осећајем испуњености и самопо-

уздања што све утиче на бољи квалитет живота. Нове вештине или знања стварају осећај остварености и доприносе позитивнијем погледу на живот, чинећи нас виталнијим и отпорнијим на изазове које доноси старење. Не треба занемарити ни друштвени аспект учења, јер похађање часова, радионица и курсева пружа старијима прилику да се повежу са вршњацима сличних интересовања и мишљења и изграде нова пријатељства. Ово друштвено ангажовање је од суштинског значаја за борбу против изолваности и усамљености, које се често јављају код старијих особа и могу имати веома штетне ефекте како на физичко тако и на ментално здравље.

Последњих година технолошки напредак је револуционарно променио доступност образовања за појединце свих узраста. Широка доступност онлајн курсева, образовних платформи и дигиталних ресурса омогућила је старијима да лакше него икад приступе широком спектру материјала за учење из удобности својих дома. Виртуелна окружења за учење не само да пружају флекси-

билност и погодности, већ старијим ученицима нуде и прилику да буду у току са најновијим достигнућима из различитих области, омогућавајући им да остану активни и ангажовани чланови друштва. Ова интеграција технологије служи и као средство за премोшћавање међугенерациског јаз, подстицајући међусобну размену идеја и искустава између млађих и старијих генерација.

И даље постоје изазови којима се треба позабавити како би се осигурало да учење буде доступно и инклузивно за старије – финансијска ограничења, ограничен приступ технологији као и недостатак прилагођених образовних програма су свакако препреке за оне који желе да уче и у свом златном добу. Да би се потпуно искористио потенцијал учења у старости кључно је дати приоритет развоју окружења за учење које је прилагођено узрасту и имплементирати политике које подржавају иницијативе за целоживотно учење.

Упуштање на путовање учења након одласка у пензију може да удахне нови живот у годинама које се обично повезују са пасивношћу. Овај пут нам нуди шансу да истражимо нове страсти, хобије и академска интересовања која су можда дуго била у сенци професионалних и породичних обавеза.

Ако се двоумите зато што немате самопуздања, плашите се да вам памћење није довољно добро или сте нервозни јер не желите да се „обрукаете“, имајте на уму да је Онеита Самсион у јуну 2020. дипломирала у 90. години и тако доспела на насловне стране многих часописа, као и то да она није једина. Широм света има много оних који су своје дипломе стекли у седмој, па чак и осмој деценији свог живота.

Драгана Лукић Лазовић

Што се више учи, мозак је спремнији

У САД је спроведена студија у којој су учествовали испитаници од 58 до 86 година, који су у периоду од три месеца учили најмање три нове вештине (нпр.: страни језик, сликање, свирање неког инструмента). Већ након месец и по дана испитаници су толико напредовали да су им менталне способности биле као код млађих 30 година. Мишљење да су само деца и млади способни за учење је вероватно последица тога што су они стално изложени учењу нових ствари – кроз живот, школовање, тренинге, док с годинама људи као да изгубе вољу да се едукују и раде на себи. Резултати једне анкете спроведене међу људима са више од 40 година старости показали су да чак 50 одсто њих не научи ништа ново сваке недеље.

Процват бумер предузетништва

Медији имају тенденцију да описују предузетнике, посебно оне из технолошке сфере, као да су у раним 30-им или чак 20-им годинама. И већина људи је склона да мисли да су најуспешније послове данас покренули млади људи, али то је погрешно. Постоји скуп изузетних појединаца који јесте изградио сјајне компаније у младости,

Студија је такође показала да вероватноћа успешности расте са, условно речено, старошћу оснивача. Тачније, 2,8 пута је већа вероватноћа да ће оснивач који има 50 година створити успешан посао него особа која има 25, односно шансе за успех фирме троструко су веће ако је оснивач у шестој деценији него ако је тридесетогодишњак. Старији предузетници и дуже оста-

зећа. У Сједињеним Државама ти проценти су и већи пошто су људи старији од 55 година власници чак 50,9 процената малих предузећа иако чине несразмерних 21 одсто америчке популације.

Сениорско предузетништво, дакле, постаје све уобичајеније и економска предност нашег друштва. Због чега је то тако? Постоји много разлога, али стручњаци

ју касније компанија порасла на стотине франшиза. Данас је KFC процењен на 12,6 милијарди долара.

Још један нама познати ланац ресторана, McDonald's, основао је тада 52-годишњи Реј Крок. Његова храна је преко ноћи постала популарна – требало му је само три године да стигне до стотинионитог хамбургера, а сада је то један од најпознати-

Харланд Сандерс

Реј Крок

Марта Стјуарт

али реалност је да су најуспешнији предузетници оснивали своје бизнисе старији, често у касним четрдесетим, педесетим или још касније у животу. Већина њих је научила како да постану предузетници радећи дуго година у другим у компанијама или институцијама.

Једну од најопсежнијих студија о односу између година живота и успешног покретања сопственог посла, објављену прошле године, спровели су истраживачи са универзитета МИТ, Нортвестерн и Вартон и амерички Биро за попис становништва. Они су саставили листу од 2,7 милиона оснивача компанија који су запослили најмање једног запосленог између 2007. и 2014. године и открили су да су најуспешнији предузетници средњих година, чак и у технолошком сектору. Просечан оснивач најбрже растућих стартап компанија имао је 45 година када је започео посао.

ју у послу од млађих. После пет година пословања, 70 одсто подухвата које су покренули старији предузетници и даље је радило у поређењу са само 28 одсто предузећа њихових млађих колега.

У свету у 2023. години има око 594 милиона предузетника, објавио је Global Entrepreneurship Monitor који је анкетирао 65 различитих економија широм света. Група од 55 до 64 године чини скоро 23 одсто свих предузетника на планети. Највећи проценат жена предузетница има између 40 и 59 година.

Даље, према Светској банци, мала и средња предузећа чине 90 одсто свих глобалних компанија и обезбеђују 50 одсто послова широм света. Генерација између 39 и 54 године чини око 44 одсто власника малих предузећа а одмах за њом су „бејби бумери“ (људи рођени између 1946. и 1964) који поседују око 41 одсто малих преду-

тврде да је кључни фактор разлика између идеје и извршења. Идеје су одличне, али реализација је важнија. Слично важи и за стратегију: стратегија је битна, али тактика – оно како и шта заправо радимо – помаже компанијама да расту.

Људи који не воле пензију или су се у предузетништво упустили из неког другог разлога најчешће нису никакви генијалци, нити су тек у 60. открили да су креативни; то су у највећем броју они који су само успешно оптимизовали своје велико животно и радно искуство.

Није широко познато али неке од данас најпрепознатљивијих брендова и најуспешнијих компанија покренули су људи средњих година, па и старији. Харланд Сандерс је имао 62 године када је основао познати ланац ресторана Kentucky Fried Chicken, KFC, који послује и у Србији. Почео је скромно 1952. са једним рестораном у Солт Лејк Ситију, да би децени-

јих брендова на свету и у 2022. је остварио укупан приход од преко 23 милијарде долара.

Скоро да је подједнако међународно позната и Марта Стјуарт, чија у правом смислу империја данас укључује издаваштво, тв емисије, е-трговину и линије различитих производа. Марта је озбиљан бизнис започела тек са 49 година а данас има 82 и даље активно ради. Њена компанија вреди 1,2 милијарде долара, а Стјуарт је постала прва жена у Сједињеним Државама која је сама направила своју милијарду.

Тако да, ако сте икада гајили помисао да започнете неки, макар и мали, сопствени подухват, али сте мислили да је предузетнички воз прошао, нисте у праву. Како видимо, и наука и пракса доказују да су искуство, контакти, стручност, очито преимућство. Године, дакле, нису непријатељ а могу да буду и пресудан састојак успеха.

М. Јовановић

ПЕТ ДЕЦЕНИЈА ОСНОВНОГ УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА ПАРАЋИН

Идеја солидарности и пријатељства

Свечаном седницом Скупштине Основног удружења пензионера Параћин, одржаној 28. септембра у гранде сали хотела „Петрус“, обележено је 50 година постојања и рада ове организације. Поред чланова Скупштине, свечаној седници су присуствовали Момчило Вуксановић у име Савеза пензионера Србије, Виолета Тодосијевић, директорка Филијале Фонда ПИО у Ћуприји, представници Центра за социјални рад – Клуба за стара и остарела лица, представници Удружења пензионера града Јагодине и општина Ћуприја, Деспотовац, Свилајнац и Рековац.

Обраћајући се члановима и гостима први човек параћинских пензионера Витомир Ђорђевић истакао је да удружење има прошлост која се памти и људе који су ту прошлост стварали и 1973. и свих година до данас.

– Педесет је година од почетка једне инспиративне социјално хуманитарне приче чији смо и ми сада део. Прича инспирисана идејом помагања, солидарности и пријатељства и та идеја је и данас, 50 година од

Захвалница Виолети Тодосијевић за успешну сарадњу Филијале Ћуприја са Удружењем

тог првог оснивачког састанка, и поред великих суштинских промена у друштву и даље свежа и атрактивна. Наравно да историја удружења памти успоне и падове, није увек све ишло глатко, нити смо ми идеални и посебни. Само смо људи али делимо ту идеју која нас разликује, која нам пружа привилегију да у Удружењу радимо нешто корисно у друштву, бринемо о болестима, тугама и страдањима, животним потребама других и да за то не тражимо захвалност – истакао је Витомир Ђорђевић.

Он је навео да у Параћину има око 12.500 пензионера или 28 одсто од укупног броја становника, а да удружење тренутно има око 3.500 чланова.

– Зато се често поставља питање каква је будућност наших старијих суграђана у Параћину. Али је још боље питање каква је садашњост и са чиме се суочавамо у удружењу и Савезу пензионера. Једна је демографска садашњост, такозвано опште демографско старење, а одговор на то је у свим стратегијама у Европи наведен као концепт активног и достојанственог ста-

рења и интеграција старијих у друштво насупрот њиховој актуелној маргиналној позицији. Друго је доминантни наратив у јавности – старих је много и скупи су, а када се пита на шта нас асоцира реч старење, старост, старији, по неким анализама 80 одсто су то одговори са негативном конотацијом. То нас доводи до појма ејџизам, а то су стереотипи, предрасуде и дискриминација по основу година старости, а одмах потом и до још једног важног питања, а то је међугенерациска солидарност, што је иначе главна идеја активног старења – нагласио је председник Ђорђевић који је потом говорио и о основној мисији и активностима удружења.

Присутнима су се затим обратили гости, а додељена су и признања удружења – јубиларне захвалнице за четири установе и организације са којима негује вишегодишњу сарадњу, и 13 јубиларних захвалница члановима за дугогодишњи рад и афирмацију. Признање за успешну сарадњу са параћинским удружењем пензионера добила је и Филијала РФ ПИО Ћуприја.

Р. Кривокапић

ВАЖАН ДАТУМ ЛЕСКОВАЧКИХ ПЕНЗИОНЕРА

Седамдесет и седми рођендан

Удружење пензионера града Лесковца, најмасовније на југу Србије са око 17.600 чланова у граду и околним селима, обележило је, 13. октобра, у својим просторијама 77 година постојања и рада. Међу бројним гостима обележавању је присуствовала заменица градоначелника др Лидија Димитријевић, која је честитала пензионерима у име градоначелника Лесковца Горана Цветановића.

– Лесковачко удружење пензионера једно је од оних које броје највише чланова и бележи занимљиве активности за наше старије суграђане. Ваша посвећеност члановима и намера да наше баке и деке имају

лепшу и испуњенију старост је за поштовање и дивљење. На том путу град Лесковац, на челу са градоначелником др Гораном Цветановићем, је ваш сигуран партнер и пуну пажњу поклања пензионерима који су све нас задужили. Значајна средства су уложена у уређење Установе за старије и одрасле, 62,2 милиона динара, а ове јесени, како је најављено, настављамо поделу пакета помоћи и сви пензионери на територији града ће их добити без обзира на висину пензије – рекла је заменица градоначелника Лидија Димитријевић.

Нови председник Удружења пензионера Лесковца, Драган Динић, који је заменио

Заменица градоначелника др Лидија Димитријевић честитала пензионерима њихов дан

Братислава Здравковића после шеснаест година на челу Удружења, захвалио је свима који су увеличали њихову прославу, а затим је говорио и о плановима организације за ову и наредну годину.

Д. Коцић

Активни као у младости

Чајетински пензионери кажу да су добар пример да и треће доба живота има своје лепоте и чари. Удружење пензионера ове општине детаљно је развило програмске активности за целу годину. Између осталог, и рекреативни и здравствени део који предвиђају одлазак на море, бање, туристичка путовања, као и дружење са пензионерима широм Србије. У складу са тим током лета је организован одлазак на море где се више од 160 пензионера одмарало у Црној Гори – у Чању, у Грчкој – у местима Неи Пори, Јерисос и Врасна, као и у Драчу у Албанији.

Један број пензионера определио се за одморе у бањама међу којима су Јошаничка бања, Прибојска, Врњачка, Новопазарска, Височка и друге. Преко Републичког фонда ПИО још 43 пензионера имало је бесплатан десетодневни опоравак у бањама, према препоруци лекара.

Како истичу у чајетинском Удружењу пензионера, нису изостале ни посете лепим туристичким местима. Обишли су кањон Увца, уз организовано крстарење меандрима кањона одакле су понели несвакидашње успомене. Вожња – пловидба бродовима која је трајала два сата омогућила је разгледање природних лепота које се не могу видети нигде у свету, док су их са каменних литица на којима свијају своја гнезда

Са једног од бројних излета

надлетали и пажљиво пратили орлови. На, кажу, неописив приказ – поглед на кањон Увца са видиковца до којег води козја стаза, одважили су се само храбрији пензионери.

Поред Увца, организовано је и крстарење Дрином. Посетили су и Вишеград, Андрић

град, Вишеградску бању, и тако се упознали са лепотама Републике Српске. Излете су правили и на дуге стазе до Сарајева, Невесиња, Требиња, Билеће, а пензионерске активности су настављене и дружењима са пензионерима из других општина. Дружење са колегама из Бајине Баште, Обреновца, Краљева, Пожеге, Аранђеловца, довело је до нових познанстава уз песму и игру, али и до договора о размени искустава из рада и живота пензионера. Својим активностима желе да покажу да и треће доба може бити лепо и динамично.

Треба рећи да су све трошкове одмора и путовања пензионери сами финансирали, уз могућност плаћања на више рата.

У програмским активностима штиклирано је и учешће у регионалним спортским такмичењима, организованим у Севојну, у више спортских дисциплина.

Заступљен је и хуманитарни део програма рада где су подељени пакети за пензионере са ниским примањима у већини месних заједница. Подела је још у току. Такође је у току реализација набавке зимнице и сухомеснатих производа.

Захваљујући својим бројним ангажовањима Удружење пензионера општине Чајетина свакако се убраја међу најактивнија удружења у Србији.

Велинка Бисић

НИШКИ ПЕНЗИОНЕРИ ОБЕЛЕЖИЛИ СВОЈ ДАН

Циљ – побољшање животног стандарда

Још једна пензионерска организација – Удружење пензионера града Ниша – обележила је у октобру 77 година рада и постојања. Тим поводом Нишлије су организовале пригодну свечаност на којој је било речи о досадашњим активностима и плановима за наредни период али је, пре свега, то била прилика да се уз музику, дружење у пријатној атмосфери проведе време које се дуго памти и препричава.

Обраћајући се бројним гостима и члановима удружења, председник нишких пензионера Властимир Гоцић (на слици) је подсетио да је у протеклим деценијама било и успеха и падова, да је било тешко и да често многе околности нису ишле на руку пензионерима. Међутим,

показало се да је најстарија популација стрпљива, да верује у исправност програма своје пензионерске организације и да упркос свему траје и опстаје, рекао је Гоцић. Он је нагласио да је очување и побољшање животног стандарда основни циљ многих активности, као и да је држава у последње време учинила доста добрих ствари за најстарије, међутим, то још увек није довољно јер има много пензионера који живе на ивици егзистенције.

С тим у вези изнети су подаци да је од почетка године из сопствених средстава нишко удружење поделило више од 8,5 хиљада прехранбених пакета својим члановима, да је 600 пензионера добило позајмицу

од по 18.000 динара коју без камате враћају у шест месечних рата, да је стотину чланова боравило у Луковској и Пролом бањи по веома повољним условима. Недавно је Удружење пензионера града Ниша склопило уговор са једном референтном лабораторијом на основу кога чланство има попуст од 20 одсто на сваку услугу. Однедавно у Удружењу постоји и служба која члановима пружа бесплатну правну помоћ и савете. То су само неке од погодности које имају за циљ да олакшају живот најстаријим суграђанима, речено је на скупу у Нишу.

Иначе, ове године су на обељавању дана Удружења пензионера града Ниша, осим представника градских општи-

на Медијана, Палилула и Нишка бања, били и гости из градова са чијим пензионерским организацијама су се Нишлије братимиле, а то су Нови Сад, Крушевац, Смедерево, Врање, Лесковац, Димитровград. А стигли су и пензионери из Пирота, Бруса, Блаца, Меровине, Алексинца, Дољевца. После вишечасовног дружења сви су се растали са жељом да се весели и здрави поново виде идуће године.

Љ. Глоговац

ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

Добар резултат на Олимпијади

На Олимпијади трећег доба у Врњачкој Бањи учествовала је екипа Удружења пензионера општине Горњи Милановац у саставу: Милена Зарић, Момчило Станковић и Милан Васић, и постигла

завидне резултате. Од 105 екипа у укупном пласману освојили су шесто место. Поред њих, на литерарном конкурс Књижевног клуба Покрета трећег доба Србије писци чланови овог удружења имали су богату жетву признања. Одлуком жирија њих петоро сврстано је међу десеторо првонаграђених: Вера Павић и Живко Мацаревић за афоризме и сатиру, Мирјана Трнавац за поезију и Милеса Илић и Миливоје Трнавац за прозна остварења.

Осим ове активности, Удружење је 12. октобра организовало дружење за своје чланове и побратиме из Удружења пензионера из Жабља. Дружењу је присуствовало 250 људи, а присутне је поздравио председник општине Горњи Милановац Дејан Ковачевић и први човек Удружења пензионера Горњи Милановац, Милан Васић.

Од 16. октобра почела је и подела пакета за пензионере који имају пензију до 20.000 динара. Како сазнајемо, пакети садрже прехранбене производе, а подела је организована у дневном боравку Удружења пензионера.

Октобар је у знаку активности па су средином месеца чланови Удружења били на тродневном излету у Охриду, а 25. и 26. октобра посетили су Суботицу и Палићко језеро. **М. В.**

БАЈИНА БАШТА

Пензионери обележили свој дан

Весело и лепо било је на свечаности Удружења пензионера Бајина Башта 12. септембра када је прослављен

Добитници повеља

њихов Дан пензионера. Велика Томекс сала била је испуњена до последњег места: из 15 градова Србије и Републике Српске скупило се више од 400 гостију, припадника трећег доба. Уз домаћина, најбројнији су били представници Љубовије и Шековића одакле је дошло по 50 пензионера. Учеснике прославе поздравио је и пожелео им угодан боравак први човек Удружења пензионера Бајина Башта, Недељко Ракић.

– Идемо на многа дружења, најчешће у Златиборском округу. Ово у Бајиној Башти традиционално је најмасовније и са прелепом атмосфером. Хвала домаћину на дочеку, посебно хвала друштву из Републике Српске – рекао је Благомир Супуровић из Удружења пензионера Ужице.

И гости из Републике Српске били су одушевљени боравком код својих пријатеља.

– Нама је најлепше код наших побратима из Бајине Баште. Било је све на високом нивоу, трудићемо се да узвратимо на сличан начин – истакао је Лука Јовановић, председник УП општине Братунац.

Спасоје Илић, потпредседник УП Бајина Башта, уручио је повеље за дугогодишњу сарадњу за 18 пензионерских организација из Србије и Републике Српске.

А одличан бенд Два Владимира (Владимир Кулизић и Владимир Жицновић) и певачи Антонета Живић и Драган Обрадиновић Буша направили су сјајну атмосферу па је фешта потрајала до касних вечерњих сати. Кулизић наглашава да су пензионери прави весељаци и љубитељи песме и игре па воле да свирају и певају за њих. **М. А.**

МИНИЋЕВО

Биће уређене просторије Клуба

У Клубу удружених пензионера у Минићеву организован је „Весели четвртак“, односно дружење особа трећег доба. У току године 4-5 пута, на празник или поводом неке свечаности, чланови се окупљају ради дружења и планирања даљих активности.

С обзиром на то да је месец октобар посвећен бризи о старима, председник општине Књажевац Милан Ђокић са својим сарадницима посетио је чланове овог удружења, обећавајући да ће у наредном периоду бити уређене просторије Клуба. У циљу побољшања услова и квалитета рада Удружења пензионера у Минићеву, којих има око сто, општина Књажевац уредиће њихове просторије, али ће истовремено водити рачуна о њиховој социјалној укључености и међугенерациској сарадњи. **И. В.**

БЕЛА ПАЛАНКА

Међугенерациско дружење

Удружење пензионера „Курило“ из Беле Паланке имало је 6. октобра изузетне госте. У склопу Дечје недеље која се обележава на републичком нивоу, ученици од првог до осмог разреда ОШ

„Љупче Шпанац“ боровили су у просторијама удружења где је организована својеврсна радионица на којој су заједничким радом пензионери и деца израђивали предмете од различитих материјала које су ученици донели. По завршетку радионице школарци су направљене предмете поклонили удружењу, а потом је одржан мали „коктејл“ уз сокиће и грицкалице.

Председник Удружења „Курило“ Марин Стојадиновић изразио је задовољство због посете и захвалност ОШ „Љупче Шпанац“ на указаном поверењу. **М. С.**

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Нови дан Организације 15. мај

На недавно одржаној Олимпијади спорта, здравља и културе екипа Општинске организације пензионера Смедеревске Паланке (прошлогодишњи вицешампион) у веома јакој конкуренцији од 105 учесника заузела је 35. место. Такође је интресантно да је екипа Ковачице, прошлогодишњи победник, сада заузела 102. место.

Председник паланачких пензионера Слободан Б. Пантић каже да су, с обзиром на јаку конкуренцију, задовољни овим резултатом екипе Смедеревске Паланке.

– Нашим члановима који имају најниже пензије од финансијских средстава добијених од Фонда ПИО поделили смо 527 пакета са основним животним намирницама и средствима за хигијену. На свечаној седници Скупштине поводом обележавања 76. рођендана заслужним појединцима доделили смо захвалнице и донели одлуку да Дан Организације буде 15. мај када је она и основана – истиче Слободан Б. Пантић.

Иначе, паланачки пензионери ишли су на једнодневни излет до Београда, где су обишли знаменитости главног града. Потом је уследио излет до Тополе на јубиларну 60. Опленачку бербу, а следећи ће бити до Крушевца и манастира Тумане.

Сл. К.

СВРЉИГ

Витална и у 103.

Поводом 1. октобра, Међународног дана старијих, делегација Удружења пензионера Сврљиг посетила је Резицу Радојковић, са 103 године најстарију становницу сврљичке општине, која живи у селу Преконога.

Резица је, без обзира на године, покретна, обилази комшије и родбину, комуникативна је. Са супругом Видојем изродила је два сина, има четири унуке и осам праукука. Како каже, њен живот је божја воља а треба живети полако и умерено.

У име Удружења пензионера Сврљиг најстарију становницу општине су обишли и уручили јој поклоне Миленко Николић, Љиљана Ранђеловић и Златица Радивојевић. Они су са Резицом поразговарали о свему, о њеном животу и потребама и обећали јој да ће чешће долазити.

У оквиру Дана старијих настављена је добра пракса међугенерациске сарадње најстаријих и намлађих суграђана. Чланови Удружења пензионера: Братислава Станковић, Славица Јовановић, др Варадинка Сибиновић и Живорад Сибиновић посетили су малишане у Предшколској установи „Полетарац“ и разменили искуства. Пожелели су дечици срећно и безбрижно одрастање.

У Клубу Удружења поводом Дана старијих организовано је и послужење за пензионере.

С. Ђ.

ВЕЛИКА ПЛАНА

Турнир у шаху за слепе и слабовиде

Општинска организација слепих и слабовидих организовала је меморијални шаховски турнир „Зоран Савелић“ у Кафе клубу Удружења пензионера општине Велика Плана. Према речима Милана Перића, председника друштва слепих и слабовидих, овај шаховски турнир одржава се већ двадесетак година.

Надметањима су присуствовали заменик председника општине Велика Плана, Марко Шућур, супруга Зорана Савелића, др Божица Савелић, и председник Општинске организације пензионера Смедеревска Паланка, Слободан Пантић. Први потез на шаховској табли повукао је Марко Шућур који је пожељео успех учесницима. Такмичило се пет екипа, од тога две из Велике Плана, а победу на турниру извојевала је екипа Плана 1. Најбољи шахиста турнира је Бобан Милошевић из Велике Плана.

Председник општинске организације слепих и слабовидих, Милан Перић, захвалио је локалној самоуправи и заменику председника општине Марку Шућуру.

М. М.

КИКИНДА

Активно обележили Месец старијих

Културно-уметничко друштво „Сунчана јесен“ Градског удружења пензионера Кикинда наставља сарадњу са Геронтолошким центром у Кикинди и, поводом Месеца старијих, приредило је гостовања и дружења са вршњацима.

– Сваке године октобра идемо у домове у којима су смештени старији суграђани. Ове године одржавамо два концерта, у Старом и у Новом дому Геронтолошког центра. У Дом „Мизерикордија“ нећемо ићи због епидемиолошке ситуације код њих. На концертима наступају хор, фолклор и солисти, тридесетак наших чланова. Идемо увек када нас позову – за Нову годину, Дан жена, било којим поводом. Понекад и активно учествују у наступу и веома нам је драго због тога. За њих припремимо репертоар са старијим песмама, као што је „Три сам дана кукурузе брала“ и друге које су и њима и нама познате – каже председница КУД „Сунчана јесен“, Радојка Грујић.

Друштво „Сунчана јесен“ веома је активно на манифестацијама у граду и селима. У пет секција окупља се око 90 чланова.

А. Ђ.

ГОИРИП ШАБАЦ ПРЕДСТАВИО СВОЈЕ РУКОТВОРИНЕ НА ОТВАРАЊУ АУТО-ПУТА

Уметнички предмети са ознаком порекла

Четрнаестог октобра, у оквиру значајног догађаја за Шабац и околину – отварања деонице ауто-пута Рума – Шабац, чланице Градске организације инвалида рада и инвалидских пензионера (ГОИРИП) Шабац имале су задовољство да представе рукотворине ткачке радионице „Стари занати“. Презентовани су пешкири шабачког краја, „текерински пешкир“, мачвански ћилим и остали јединствени производи заштићени географском ознаком порекла. Ове рукотворине се налазе на међународној листи нематеријалне културне баштине, за сада као једине из Србије.

У Градској организацији инвалида рада и инвалидских пензионера наводе да је председник Републике Србије Александар Вучић, током манифестације отварања деонице ауто-пута, пажљиво погледао изложене експонате, саслушао излагање председнице удружења Мирославе Савковић, те је охрабрио и саветовао сарадњу са надлежним из Кабинета, због могућег одабира предмета за протоколарне поклоне.

Председница ГОИРИП Шабац Савковић каже да, у име свих вредних ткаља, везиља, које су учествовале у изради рукотворина, захваљује Туристичкој организацији града

Шапца и Градској управи, што су добиле прилику да се представе на оваквом догађају. У удружењу се надају да ће њихови производи бити видљивији и доступнији на подручјима кроз која пролази нови ауто-пут. **М. С.**

АКТИВНОСТИ ГО ПЕНЗИОНЕРА ПИРОТ

Пензионерке одушевљене Жупском бербом

Педесетак чланова Градске организације пензионера Пирот, углавном жена, присуствовало је 17. септембра Жупској берби у Александровцу, најпознатијој привредно туристичкој манифестацији тог дела Србије.

Оно што су тамо видели и доживели одушевило је пензионерке и пензионере из града на Нишави. Председник ГОП Пирот Јован Николић са посебним задовољством прича о овом излету.

– Често организујемо једнодневне излете. Увек смо се враћали одушевљени посетама различитим крајевима наше лепе Србије. Али доживљај из Александровца је заиста за памћење и незаборав. На сваком кораку у граду грожђа и вина осећао се дух слава. Девојчице у српским народним ношњама дочекивале су госте. А гостију је на 58. по реду овој традиционалној манифестацији било из свих крајева Србије, као и из суседних држава. Фолклорне групе из готово свих крајева земље посебно су чиниле јединствен декор манифестације – наглашава Николић.

Много речи хвале за посету александровачкој манифестацији имале су и пензионерке Љиљана Ристић, Венета Минић, Зорица Милић и Олгица Петковић. Све истичу да је доживљај на приредби грожђа и вина нешто за њих до сада невиђено. Љиљана, која је однедавно члан овог удружења и први пут путује са њима, каже да у организацији влада изузетно добро другарство, а код челних људи ГОП-а добра организованост.

Пиротски пензионери и пензионерке нису пропустили да посете манастир Дренча из 14. века, који их је такође одушевио.

С. Панакијевски

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ОПШТИНЕ АРАНЂЕЛОВАЦ

Октобарске активности

Међународни дан и месец старијих особа Удружење пензионера општине Аранђеловац обележило је бројним активностима.

На 16. Олимпијади спорта, здравља и културе трећег доба спортска екипа је оправдала

прво место освојено на регионалном такмичењу: у Врњачкој Бањи су били трећи у брзом ходању и трећи у укупном пласману од 105 екипа. Поред спортске екипе, на Олимпијади су учествовала три члана литеарне секције и један сликар.

У организацији Црвеног крста и Патронажне службе Дома здравља, у просторијама Удружења вршено је мерење крвног притиска и шећера у крви, а средином месеца одржан је и Базар здравља на коме су чланови Удружења могли да провере тренутно здравствено стање.

Градско удружење пензионера Ниш, под покровитељством

Савеза пензионера Србије, организовало је, 6. октобра, у Нишу смотру 17 хорова из целе Србије, међу којима је значајно место имао и хор Удружења пензионера општине Аранђеловац.

За 45 чланова Удружења 7. октобра је организован излет у манастир Лелић код Ваљева, са посетом Фестивалу чварака, а за краје месеца планирана је посета манастирима Тумане и Нимник и граду Пожаревцу.

У току је и акција поделе пакета за пензионере са најнижим примањима, Удружење је обезбедило 300 пакета, а 75 пакета организација Црвеног крста.

М. Миловановић

Стаж из Словеније

? М. Д., Костолац: Радио сам у Словенији пет година до 1987. године. За већи део тог времена (три и по године) имао сам бенефицирани стаж 12+4, и за то поседујем потврду. Од тада са прекидима радим у Србији и такође сам у једном периоду имао увећани радни стаж. Ускоро пуним 40 година радног стажа, ако ми се споји и стаж из Словеније. Занима ме како могу да проверим, пре него што прекинем радни однос, да ли ми је уплаћен допринос за ПИО за рад и бенефиције у Словенији. Да ли могу да спојим радни и бенефицирани стаж из Словеније и Србије да бих заједно остварио пензију из Словеније и Србије?

Одговор: Приликом остваривања права на старосну пензију морају да буду испуњена два услова када осигураник има бенефицирани радни стаж.

Један услов је број година проведених на радним местима на којима се стаж рачуна са увећаним трајањем да би се бенефицирани радни стаж рачунао са увећаним трајањем према степену увећања, тј. да је провео кумулативно најмање 10 година на радном месту на коме се стаж рачуна са увећаним трајањем.

Други услов је за снижавање старосне границе према степену увећања. Осигураник који је на радним местима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем навршио најмање 2/3 од укупно навршеног стажа осигурања, старосна граница за стицање права на старосну пензију снижава се зависно од степена увећања стажа за по једну годину.

За прецизно утврђивање права на снижавање старосне границе и услова за старосну пензију када осигураник има и бенефицирани стаж, потребан је увид у прецизне податке о

стажу и бенефицијама. Можете да се обратите служби правне помоћи у надлежној филијали Фонда. Увидом у листинг М4, радну књижицу и уверење о стажу са увећаним трајањем правник ће Вам дати конкретан савет или упутство о даљем поступању, с обзиром да се датум стицања права на старосну пензију утврђује за сваког осигураника посебно.

За утврђивање права на пензију сабира се стаж навршен у Србији и Словенији, а износ пензије се одређује сразмерно стажу осигурања навршеном у тој држави. Потребно је да филијали Фонда ПИО поднесете Захтев за утврђивање пензијског стажа у иностранству који ће бити прослеђен надлежном органу у Словенији. Након спроведеног поступка провере података, решење о признавању стажа ћете добити на кућну адресу. Када будете подносили захтев за пензију приложићете и наведено решење. О праву на пензију и висини пензије по основу стажа оствареног у Словенији поступак води и доноси решење њихов орган.

Уплата доприноса – само као услов за пензију

? М. Ч., Ариље: Следеће године ћу испунити услов за пензију – пуним 65 година живота а имам 35 година стажа. Поред тога имам још две године стажа за које ми претходни послодавац није уплатио доприносе и не знам да ли ће да уплати. Да ли могу сам себи да уплатим доприносе за тај период?

Одговор: Осигураник може сам да плати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за период кад је био у радном односу, тј. у осигурању, а за које му послодавац није платио доприносе и то само уколико је тај период осигурања неопходан за испуњавање услова за пензију. Осигураник може да изврши уплату доприноса након покре-

нутог поступка за остваривање права на пензију. Допринос се у овом случају уплаћује на најнижу месечну основицу доприноса важећу у моменту уплате.

Уколико послодавац накнадно изврши уплату доприноса, осигураник може надлежној организационој јединици Пореске управе да поднесе захтев за повраћај уплаћених доприноса.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

! Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

Рок за пријаву на осигурање

? Т. П., Богатић: Радим већ пет месеци и послодавац стално обећава да ће ме пријавити али то још није урадио. Који је рок за пријаву радника када се заснује радни однос?

Одговор: Јединствена пријава на обавезно социјално осигурање подноси се у електронском облику преко портала Централног регистра. На основу јединствене пријаве врши се регистрација осигураника и осигураних лица у Централни регистар ради остваривања права из пензиј-

ског и инвалидског осигурања, здравственог осигурања и осигурања за случај незапослености.

Пријава се подноси пре ступања на рад запосленог са датумом почетка осигурања, дакле најмање један дан пре почетка рада, а најкасније три дана од дана ступања на рад.

Породична пензија детета не зависи од начина школовања

? Д. М., Дебелача: Син није успео да упише редовно годину на факултету, па је ову прешао у самофинансирајуће. Он, као и други син, прима породичну пензију од покојног оца па ме интересује да ли ће остати без пензије зато што је самофинансирајући студент.

Одговор: Дете има право на породичну пензију за све време школовања, до навршених 26 година живота без обзира да ли се ради о студенту који је самофинансирајући или се

финансирање студија обезбеђује из буџета. Битно је само на време достављати школску потврду надлежној филијали Фонда ПИО, као доказ о статусу студента.

Промене адресе корисника пензије

? Б. Б., Лазаревац: Ускоро се селим код ћерке у други град а примам пензију на кућну адресу. Шта од докумената треба да донесем ради промене адресе?

Одговор: Да би се променила адреса на коју се врши исплата пензије, потребно је поднети захтев надлежној филијали Фонда ПИО која је до сада вршила исплату пензије. Захтев може да се поднесе лично, поштом или електронски преко сервиса Е-шалтер на сај-

ту Фонда www.pio.rs. Уз захтев је потребно приложити личну карту на увид или уверење о пребивалишту. Уколико је у току поступак издавања личне карте, прилаже се потврда надлежне организације унутрашњих послова о пријави – одјави пребивалишта.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: РЕДАКЦИЈА	АМЕРИЧКА ФИЛМСКА ГЛУМИЦА	ИНДИЈАНСКО ПЛЕМЕ	МУШКО ИМЕ	РАСТАВНА СВЕЗА	МЕСТО НА КОСМЕТУ	ПИСАЦ АНАЛА, ЛЕТОПИСАЦ	ИСКИЋЕНОСТ
ВРСТА МАЈМУНА							
ИМПРОВИ- ЗОВАНА ПОЗОРНИЦА							
ЗЕМЉА ЗАСАЂЕНА МАЛИНОМ							
ЕЛЕКТРО ПРОЈЕКТ И ИНЖИ- ЊЕРСТВО				ИМЕ ЕСЕЈИСТЕ ФИНСИЈА			
РАНИЛИ ГЛУМАЦ, ДАНИЛО				ОБИМ			
СТАРО ЈЕВРЕЈ, КРАЉ				ЗОЉА (МН.) АРАБЉАНИ			
ГЛАВНИ ГРАД ГАНЕ					ТЕХНИЧКЕ НОВИНЕ		
СИМБОЛ ЗА НИКЛ			РАДИО- ПРИЈЕМНИК		ПРЕЛИВАЊА	СИМБОЛ КИСЕОНИКА	
ОЗНАКА НЕМАЧКЕ		ФИЛОЗОФ, КАРЛ	РЕКА У РУСИЈИ			ПИТОМ	
СТРУЧЉАК ИЗ НЕКЕ ОБЛАСТИ		ТЕР, СМОЛА					
ДРВЕНИ ПЛУГ, РАЛО							АРАПСКИ ИЗРАЗ У ДРУГОМ ЈЕЗИКУ
СПОЉНО- ТРГОВИН. АГЕНЦИЈА (СКР)				ЖЕНСКО ИМЕ			
ОРГАНИ- ЗАЦИЈА РАДА (СКР)			ДЕФЕКТ, ШТЕТА ДАН У НЕДЕЉИ	ЗАДУЖБИНАР			
НАУКА О ПОМОРСТВУ							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	НАУЧНО- ТЕХНИЧКА ИСТРАЖИВ.				МЕСТО КОД ЂАКОВИЦЕ	СИМБОЛ ЗА БОР	
30. СЛОВО АЗБУКЕ	МОРСКА РИБА	СИЛОМ УЗЕТИ				МЛАДУНЧЕ КРАВЕ	
ВРСТА НОЖА, БРИТВА		ИМЕ ГЛУМИЦЕ САМС					
ВРСТА ВИШЊЕ							
ВОДЕНИ ЉУСКАР				РЕКА У РУСИЈИ			

СУДОКУ

Табелу треба испунити бројевима од 1 до 9 тако да се у сваком водоравном реду, усправној колони, и у квадратима 3x3 поља, бројеви не понављају.

		2		7		3		4
1		3			2			6
9			5	6			1	
		7	4	8			2	
		9			7	4		3
4	8			3				1
2		4	3		8	5		
	5		7				3	
7		1		9		2		8

ОСМОСМЕРКА

У лику са словима треба пронаћи све доле наведене речи у осам смерова. На крају ће остати четири слободна поља, која читана редом дају назив једне воћке.

Г	А	С	Н	О	Н	А	Н	Р
Ц	Р	Т	А	Н	К	А	И	Х
Т	И	О	Р	И	С	В	Д	У
Е	Р	Ј	Т	Т	А	И	И	Б
Л	О	А	А	Л	И	О	А	Р
Е	Т	Н	К	Н	О	Н	Е	Т
С	А	К	Т	И	К	И	А	Е
К	Т	А	О	А	Ј	К	Т	В
О	С	Р	Р	Т	Р	А	А	Е
П	А	А	А	У	О	И	К	Р
Њ	П	Ш	Њ	Х	А	Р	О	К

АВИОНИКА, АНКАРА, АНОНСА, БАНКАР, ГРОТЛО, ЕТИОЛ, КАРАШ, КАТРАН, КЛАВИР, КОТОР, КРЕВЕТ, НАСТАНАК, НОНЕТ, ОКАТА, ОКВИР, ОНТАРИО, ПАСТА, РТИНА, СТАТИКА, СТАТОР, СТОЈАНКА, СТРАХ, ТЕЛЕСКОП, ТОРАЊ, ТРАКИЈА, ТРБУХ, ЦИЈАН, ЦРТАНКА.

РЕШЕЊЕ - СУДОКУ: 562, 871, 394 - 173, 942, 856 - 948, 563, 712 - 317, 486, 925 - 629, 157, 483 - 485, 239, 671 - 294, 318, 567 - 856, 724, 139 - 731, 695, 248. СКАНДИНАВКА: навијан, ателана, малинак, ени, Еми, Лазовић, Аса, осе, Акра, тн, ни, рн, о, д, Маркс, експерт, ратило, ста, Ита, оп, квал, наутика, нти, б, ш, отети, перорез, амапера, пак, Чем. ОСМОСМЕРКА: дуња.

Да ли сте знали ...

– да је између првог лета авионом и спуштања астронаута на Месец прошло само 66 година? Први авион браће Рајт полетео је у Северној Каролини 17. децембра 1903. године, и током лета од 12 секунди прелетео 36 м. Примарни циљ мисије Апола 11, лансираног са Кејп Кенедија 16. јула 1969, носећи команданта Нила Армстронга и пилоте Мајкла Колинса и Едвина Олдрина, био је слетање на Месец са посадом и повратак на Земљу. Циљ је испуњен.

– да се највећим открићем 21. века сматра детекција гравитационих таласа? Гравитациони таласи су таласи који путују кроз простор-време. У септембру 2015. тим научника из целог света, у оквиру пројекта ЛИГО са седиштем у САД, први пут је директно детектовао гравитационе таласе, скоро век након што је Алберт Ајнштајн предвидео њихово постојање. Проналазак гравитационих таласа могао би у будућности да омогући научницима да развију „временску машину“ и путују у прошлост универзума.

– да је америчка Национална управа за аеронаутику и свемир (НАСА) у септембру 2015. потврдила доказе за постојање воде у течном стању на Марсу? Идеја о животу на другој планети била је стра-на на почетку 20. века, али велики напредак у свемирској технологији омогућио је научницима да открију детаљне сателитске снимке са ближих планета. Најновија открића потврђују да вода, мада слана, тече на површини Марса.

– да је пројекат мапирања и секвенцирања људског генома (сваког гена у телу), отпочео 1990. а завршен 2003. године? То је омогућило огроман напредак у медицини и убрзало развој персонализоване медицине, где се лечење пацијента може прилагодити у складу са његовом јединственом генетском структуром и предвиђеним одговором на лекове или ризик од болести.

– да је у марту 2018. први на свету потпуно електрични самовозећи аутобус отворен за ширу јавност и пуштен у саобраћај у Нојхаузену у Швајцарској? У априлу ове године у Јапану је ступио на снагу измењени Закон о друмском саобраћају који дозвољава тзв. ниво 4. Ниво 4 значи да возила могу да раде у режиму самосталног управљања, односно без возача. Ипак, док се не развију закони и инфраструктура, таква возила могу да се крећу само у ограниченом подручју – обично у урбаном окружењу где максималне брзине достижу у просеку 50 км/ч.

Лековите мисли

Узалуд нас прошлост учи кад се ми правимо луди!

Пензија ми је слична старом ауто. Стално се крпи!

Шта вреди што наука напредује кад морал назадује!

На нашу жалост, живот се не прави од слатких снова.

Често се пада на кораку до циља.

Кад се заврши право, треба увек ићи правим путем.

Душан Старчевић

Правда

Правда је спора, нарочито кад је спорна.

Сваки почетак је тежак. Једино му ми не тежимо.

Успешније трчимо пред руду кад знамо од чега бежимо, него куда желимо.

Здравље је највеће богатство. Зато много и кошта.

Много тога није више вредно ни заборавља, а камоли памћења.

Милен Миливојевић

О, управо сам осетио да добар холестерол
избацује лош холестерол.

Између редова

За округлим столом су донели ћошкасте одлуке.

Куцајте већи проред. Не могу ништа да разумем између редова.

Имам времена на претек. Моје време је одавно прошло.

Богата смо земља. У њој нема шта нема.

Закуцао сам сам себи на врата. Желим да се детаљно упознам.

Милица Јевтић

Живот

Нечији живот пише романе, а нечији афоризме!

Дружи се са бољима од себе, да би постао бољи од њих!

Мало говори јер много мисли!

Живот чине ситнице између крупних подухвата.

Сад имамо и „суперћелијске олује“! И природа се модернизује!

Све у своје време, па и невреме!

Невен Шијаков

Реплика

Кукавица добро пази да не буде мета.

Препознао се у афоризму, тражи реплику.

Осуђен од рођења да мења опредељења.

Кад ми кола крену низбрдо, не трошим гориво.

У нашу културу уселила се некултура.

Крао је занат и постао добар лопов.

Радомир Станојековић